

PAKHUIS DE ZWIJGER

NIEUW AMSTERDAM MANIFEST 2022-2030

Op weg naar een stad van,
voor en door iedereen

NxxW!

**NIEUW AMSTERDAM
MANIFEST 2022-2030**

UITGEVER

Stichting Pakhuis de Zwijger
Egbert Fransen

EINDREDACTEUR

Helena Castro

ORGANISATIE EN COÖRDINATIE

Bono Siebelink, Folkert Lodewijks,
Charley Fiedeldij Dop en Servaz van Berkum

PROGRAMMAMAKERS

Servaz van Berkum, Folkert Lodewijks,
Dymphie Braun, Robbert Bovee,
Bono Siebelink, Kimberly Willems,
Charley Fiedeldij Dop, Joline Rodermans,
Julia Muller, Thomas van de Sandt,
Max de Ploeg, Sara de Boer, Noor Kuijpers,
Lisan Klop, Lisa Vlug, Jonathan Tijen Fooh,
Peter Both, Angelique Hoogmoed,
Tobias van Oosten, Bessie Slagt,
Jelena Los en Arno Hellemans.

MODERATIE

Natasja van den Berg

ESSAYISTEN

Hans de Zwart, Mpanzu Bamenga,
Jaap Seidell, Thijs Roes, Natasha Hulst,
Melissa Koutouzis, Imane Valk,
Sanne Bloemink, Sander Heijne,
Emma van Meyeren, Mike Brantjes,
Onno Dwars, Ernestine Comvalius,
Sorab Roustayar en Kees Noormann

VORMGEVING

Menko Dijksterhuis

DRUKWERK

Sil's Drukwerk

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING

De stad is van ons 3

15 JAAR PAKHUIS DE ZWIJGER

Ambities voor de stad van morgen 6

NIEUW AMSTERDAM MANIFEST

Demoïcratisch en inclusief 12
Rechtvaardig en bloeiend 14
Leefbaar en veilig 16
Zorgzaam en gezond 18
Betaalbaar en bereikbaar 20
Ondernemend en vaardig 22
Klimaatneutraal en circulair 24
Klimaatbestendig en groen 26
Creatief en slim 28
Bruisend en mooi 30
De stem van jong amsterdam 32

ESSAYS

Paleizen voor het volk, 36
Plekken voor iedereen 40
Zie de mens voor je naar beleid kijkt 44
De ideale gezonde schooldag 48
De wallen hebben geen coffeeshopprobleem, 48
Maar een toeristenprobleem 52
Hoe kunnen we de commonsgedachte 56
Gebruiken om grondspeculatie tegen te gaan 60
Kraak de crisis 62
Gelijkheid mormaal? Nee. 66
Hoekjesdenken normaal? Ja. Huh?! 70
De kracht van het midden 72
Brief aan de nieuwe 76
Wethouder economische zaken 80
Dit is niet een autoshowroom 84
Amsterdam verdient 88
De kracht van buurtplatforms 90
De nieuwe bestuurscultuur: 96
Minder slecht is niet goed genoeg 100
De toekomst van cultuur 104
De noodzaak van structurele verandering 108
Circulaire economie: Niet schattig maar broodnodig! 112

VOORUITBLIK

Op weg naar een Nieuw Amsterdam 90

DE STAD IS VAN ONS!

De toekomst van Amsterdam is aan de Amsterdammer, de geboren, getogen en zelfbenoemde inwoners van de stad. Tenminste, dat zou zo moeten zijn. In de afgelopen twintig jaar hebben grote spelers meer grip gekregen op ons dagelijks leven; een ontwikkeling die haar sporen achterlaat. Nutella-shops verstoppen de middenstandwinkeliers uit het centrum, rolkoffers slepen groeven in de straten, en de prijzen op de woningmarkt zijn tot ver boven het kookpunt gekomen. De grote spelers voelen zich geen onderdeel van onze stad: hun ondernemerschap vertaalt zich niet naar meerwaarde voor hun omgeving, de gecreëerde waarde stroomt de stad uit. De 'gewone' Amsterdammer trekt hierbij aan het kortste eind en vraagt zich af: van wie is onze stad?

De overheid lijkt steeds onmachtiger geworden om sturing te geven aan de impact van deze dominante marktkrachten en wordt geconfronteerd met de uitholling van haar publieke taken en diensten. Met als gevolg: jarenlange wachtlijsten bij de ggz, een schrijnend tekort aan betaalbare woningen, urgente schuldenproblematiek en een toenemende groep (economische) dak- en thuislozen in een van de rijkste steden van de wereld. Door de pandemie, door het toeslagenschandaal en door tekorten in de zorg, het onderwijs en op de woningmarkt wordt de tweedeling in onze samenleving steeds scherper en wordt het vertrouwen tussen burger en overheid geschaad. Daarom, wat kunnen wij vandaag al doen voor de betere stad van morgen? Op weg naar een Amsterdam van, voor, en door iedereen.

Op zoek naar concrete handelingsperspectieven, centrale waarden en ideeën voor de stad.

Het perspectief van stadmakers

In de vijftien jaar dat Pakhuis de Zwijger bestaat hebben wij nadrukkelijk een podium geboden aan een steeds grotere groep Amsterdammers die zich inzet voor hun stad. Deze stadmakers maken op dagelijkse basis het verschil met de initiatieven die zij in hun buurten, wijken en straten nemen: van informele voedselbanken, jongerenbegeleiding en de vergroening van de straten en daken, tot de oprichting van alternatieve woonvormen, de organisatie van grassroots bewegingen en het verstevigen van buurtnetwerken. Deze mensen tonen dat het anders kan, lokaal, coöperatief en van onderop.

Vanuit Pakhuis de Zwijger geloven we in de waarde en noodzaak van een publiek gesprek over de toekomst van de stad met alle betrokken stakeholders. Alleen

door de oplossingen en initiatieven van stadmakers een gelijkwaardige plek te geven binnen dat maatschappelijk gesprek, komen we tot duurzame en inclusieve oplossingen en geven we (in de woorden van Herman Tjeenk Willink) mede vorm aan de maatschappelijke democratie van Amsterdam.

Op weg naar een Nieuw Amsterdam: 2022-2030

Met het oog op de aankomende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022, ontstond het idee om de kennis en expertise uit ons netwerk samen te brengen. Op zoek naar concrete handelingsperspectieven, centrale waarden en ideeën voor de stad. Een Nieuw Amsterdam Manifest voor de komende acht jaar, de termijn van twee raadsperiodes. Wat is er concreet nodig op de korte én lange termijn, om te komen tot die door de Amsterdammer zelf gewenste stad van de toekomst?

In tien besloten en tien open brainstormsessies met in totaal ruim driehonderd Amsterdammers, werd de basis gelegd voor de invulling van de ambities voor de stad van morgen. Een Amsterdam dat inclusief, democratisch en rechtvaardig is; ondernemend, bloeiend en leefbaar; maar ook slim, bereikbaar, veilig en gezond; klimaatneutraal, groen en circulair; vaardig, betaalbaar en zorgzaam; en creatief, bruisend en mooi. Deze gesprekken werden gevoerd aan de hand van drie vragen:

1. Wat gaat er goed in de stad en moet worden behouden?
2. Wat gaat er niet goed in de stad en moet mee gestopt worden?
3. Wat gebeurt er nog niet (genoeg) in de stad en moet mee gestart worden?

Daarna zijn in ruim tien verdiepende sessies, met enkele honderden deelnemers, specifieke thema's verder uitgewerkt, zoals het drugsbeleid, de ideale schooldag en de woningmarkt. Opvallend was dat in alle sessies de roep om de menselijke maat en integraal werken naar boven kwam. De stad van morgen moet ruimte bieden voor experiment, is vrijzinnig en omarmt haar rafelranden. Net als de oproep voor meerstemmigheid in het bestuur, de meertalige en toegankelijke communicatie en echte en gelijkwaardige participatie van de

burger in de besluitvorming van de overheid. Dit oversteeg de thema's van de verschillende sessies.

In de volgende hoofdstukken, columns en essays, zijn alle inzichten en uitkomsten van de verschillende publieke gesprekken gebundeld, samen vormen zij het Nieuw Amsterdam Manifest 2022-2030. Het is een veelzijdig perspectief uit de haarvaten van de stad op het Amsterdam van morgen.

15 JAAR PAKHUIS DE ZWIJGER

MISSIE & VISIE

Stichting Pakhuis de Zwijger richt zich met haar programma's en projecten vanuit het stedelijk perspectief op de toekomst van de regio, ons land en de wereld. Onze benadering van de grote en complexe maatschappelijke vraagstukken en uitdagingen is waarden-gedreven en de programma's en projecten hebben als doel bij te dragen aan betere steden voor iedereen.

TOEKOMSTGERICHT

Wij zijn een onafhankelijk en progressief platform voor iedereen die ideeën en plannen heeft voor de stad van morgen. Of beter nog: voor de hele wereld. We werken vanuit een nieuwsgierige houding en kijken kritisch naar heden én verleden. In onze programmering onderzoeken we nieuwe oplossingen voor dringende maatschappelijke vraagstukken en opgaven – zoals betaalbaar wonen, kansengelijkheid of duurzame economie – waarbij we ons telkens de vraag stellen: in wat voor een wereld willen we in de toekomst leven?

STEDELIJK

We bekijken ontwikkelingen in de wereld vanuit het perspectief van de stad. Steden zijn immers de plekken waar de grote uitdagingen van deze tijd, zoals racisme, klimaatverandering en gentrificatie, zich in uitgesproken vorm voordoen. Steden zijn ook de plekken van vooruitgang en innovatie.

Er wonen veel verschillende mensen, allemaal met hun eigen dromen, ambities en wensen. Wanneer we die mensen samenbrengen ontstaan creativiteit en onverwachte oplossingen voor de grote uitdagingen waar we voor staan.

DOMEINEN

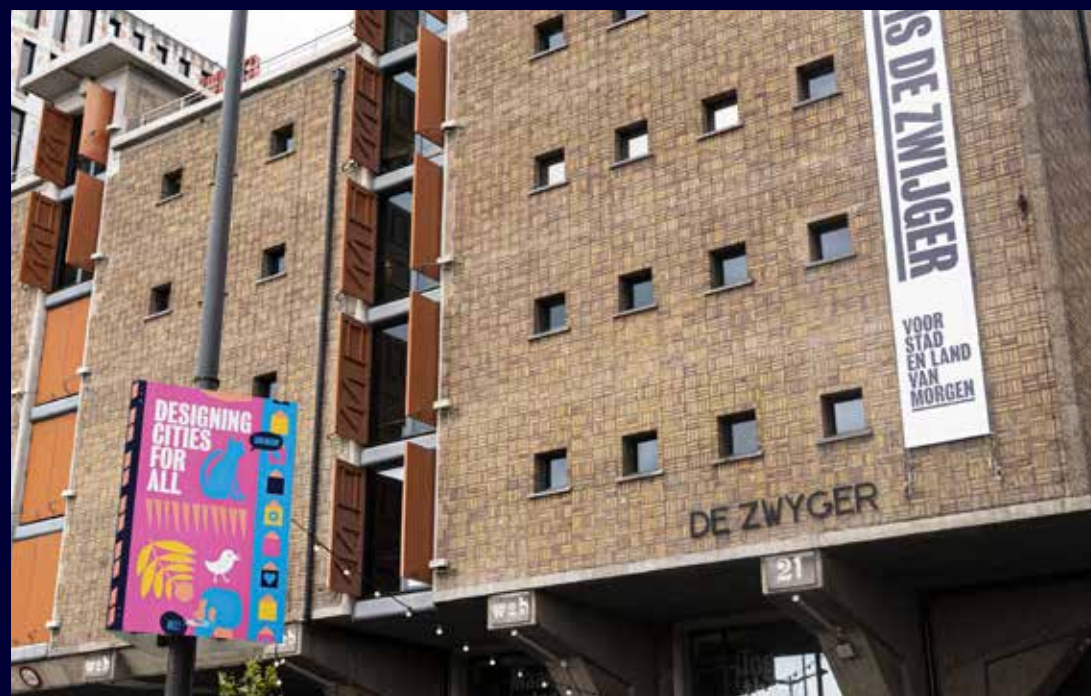
De programmamakers en producenten van Pakhuis de Zwijger en de New Metropolis-vestigingen realiseren programma's en projecten in zeven verschillende domeinen: Sociaal, Ruimte, Duurzaamheid, Technologie, Economie, Democratie en Creatieve Industrie. Wij richten ons daarbij op de praktijk en het verbeteren van het dagelijks leven in stad en regio in relatie tot het land, Europa en de wereld. Omgekeerd duiden wij hoe mondiale ontwikkelingen onze stedelijke regio en ons land beïnvloeden. Het is onze missie om op ieder domein ontwikkelingen bloot te leggen, heldere analyses te maken, reeds bestaande praktijken te duiden, alternatieven te bieden, innovaties te presenteren en dialoog te stimuleren.

AMBITIES VOOR STAD EN LAND VAN MORGEN

Pakhuis de Zwijger richt zich, samen met de twee dependances New Metropolis Nieuw-West en Zuidoost, met haar programma's en andere activiteiten op de toekomst van steden, de metropoolregio, ons land en de wereld. Onze benadering van de grote en complexe vraagstukken en uitdagingen is waardegedreven. Vanuit twintig door ons geformuleerde ambities maken wij samen met onze partners programma's en realiseren we projecten die bijdragen aan betere leefomgevingen van, voor en door iedereen.

NIEUW AMSTERDAM MANIFEST

Wij zetten ons in voor een stad van, voor en door iedereen. Die stad komt er niet vanzelf, daar moeten we samen hard aan werken. Om te komen tot een Nieuw Amsterdam hebben we tien actiepunten op basis van onze ambities opgesteld.

RECHTVAARDIG

In stad en land van morgen heeft iedereen toegang tot goed en betaalbaar onderwijs, goede zorg, werk en een woning. Macht en bezit zijn eerlijk verdeeld.

VEILIG

In stad en land van morgen kan iedereen onbezorgd leven. Het is een plek met ruimte voor meningsverschillen zonder dat deze uitmonden in geweld, uitsluiting of radicalisering. Iedereen voelt zich vrij, thuis en veilig en neemt verantwoordelijkheid voor elkaars veiligheid.

VAARDIG

In stad en land van morgen is er voor iedereen goed onderwijs. Er is levenslang de gelegenheid voor persoonlijke ontwikkeling, om mee te groeien met de arbeidsmarkt. Ieders talent wordt gezien en benut.

KLIMAATBESTENDIG

In stad en land van morgen zijn we voorbereid op het veranderde klimaat. De stedelijke omgeving is ingericht op extreme regenbuien, droogte, hitte of plotselinge temperatuurschommelingen.

INCLUSIEF

In stad en land van morgen doet iedereen mee en worden alle voorkeuren, voorliefdes, uiterlijkheden of achtergronden vertegenwoordigd. De diversiteit van de samenleving is zichtbaar aan alle bestuursstafels en in alle instituties.

GEZOND

In stad en land van morgen heeft iedereen toegang tot goede en passende gezondheidszorg, voedzaam en gevarieerd eten, schone lucht, sportfaciliteiten en groen. Iedereen kan gezond, actief, waardig en gelukkig opgroeien en oud worden.

ONDERNEMEND

In stad en land van morgen wordt ondernemersgeest en innovatie gestimuleerd. Lokale, duurzame en sociale ondernemingen zorgen voor een weerbare en inclusieve stadseconomie.

SLIM

In stad en land van morgen wordt wetenschap, innovatie en nieuwe technologie gestimuleerd. Het is een plek van onderzoek en inspiratie. Iedereen die dat wil, kan deel uitmaken van de open en betrouwbare digitale samenleving.

DEMOCRATISCH

In stad en land van morgen mag iedereen meepraten en meebeslissen. Zeggenschap, eigenaarschap en verantwoordelijkheid zijn evenwichtig verdeeld. De overheid werkt voor en met de inwoners van de stad.

ZORGZAAM

In stad en land van morgen valt niemand buiten de boot. Mensen kijken naar elkaar om en is er voor iedereen een luisterend oor. De overheid biedt een toegankelijk sociaal vangnet.

CIRCULAIR

In stad en land van morgen worden alle grondstoffen lokaal hergebruikt en is economische groei niet het uiteindelijke doel. Er bestaat geen afval meer en in het ontwerp van goederen staat een volgend leven centraal.

CREATIEF

In stad en land van morgen wordt kunst op waarde geschat en verbeelding aangemoedigd. Er is veel ruimte om buiten de lijnen te kleuren. Creatie, innovatie en ontwerpkracht staan centraal.

BLOEIEND

In stad en land van morgen is er ruimte voor bedrijven en individuen om te ondernemen. De waarde die gecreëerd wordt, vloeit terug naar de stad en komt ten goede aan al haar inwoners, in de vorm van geld én kennis.

BETAALBAAR

In stad en land van morgen kunnen al haar inwoners voorzien in hun levensbehoeften. Iedereen heeft voldoende middelen voor een woning, vervoer, gezond eten, informatie en plezier.

GROEN

In stad en land van morgen leeft de mens in balans met de natuur. In stad en ommeland is voldoende ruimte voor lokale voedselproductie en biodiversiteit wordt bevorderd.

BRUISEND

In stad en land van morgen is veel ruimte voor een divers aanbod van kunst, cultuur en nachtleven. Er is ruimte voor plezier en ontspanning, creativiteit en experiment.

LEEFBAAR

In stad en land van morgen is het prettig leven, de lucht is schoon en er is voldoende groen. De stad gaat zorgvuldig om met schaarse ruimte, inwoners en bezoekers kunnen elkaar in de openbare ruimte ontmoeten en kinderen kunnen veilig op straat spelen.

BEREIKBAAR

In stad en land van morgen is bereikbaarheid voor mensen en goederen vanzelfsprekend. De infrastructuur is ontworpen vanuit menselijk perspectief en neemt geen onnodige ruimte in.

KLIMAATNEUTRAAL

In stad en land van morgen wordt er niet meer bijgedragen aan klimaatverandering. We leven in balans met onze natuurlijke omgeving en laten een leefbare stad achter voor toekomstige generaties.

MOOI

In stad en land van morgen vullen functionaliteit en schoonheid elkaar aan. Architectuur en de publieke ruimte wordt bewust voor iedereen ontworpen, zonder het belang van esthetiek uit het oog te verliezen.

NIEUW AMSTERDAM MANIFEST

Wij, Pakhuis de Zwijger, zetten ons in voor een stad van, voor en door iedereen. Die stad komt er niet vanzelf, daar moeten we samen hard aan werken. Om te komen tot een Nieuw Amsterdam hebben we tien actiepunten op basis van onze ambities opgesteld:

DEMOCRATISCH EN INCLUSIEF

Iedereen kan meebeslissen over haar/zijn/hun leefomgeving en alle bewoners kunnen in volwaardige samenwerking met de stad hun verantwoordelijkheid, eigenaarschap en initiatief nemen. De diversiteit van de stad is zichtbaar aan de bestuurstafels en in het ambtelijk apparaat.

RECHTVAARDIG EN BLOEIEND

Economische vooruitgang leidt niet langer tot uitbuiting, uitsluiting en ongelijkheid. We komen tot een vorm van welvaart waarin ondernemen wordt aangemoedigd en de gecreëerde waarde lokaal gedeeld wordt voor een inclusieve, veerkrachtige en duurzame economie.

LEEFBAAR EN VEILIG

In alle buurten van de stad is het fijn om te zijn. Iedereen voelt zich veilig en thuis, en kan onbezorgd en onbelemmerd gebruik maken van de openbare ruimte. Met een mix aan woningen voor alle inkomensgroepen, en voldoende sport, recreatie en maatschappelijke voorzieningen.

ZORGZAAM EN GEZOND

Iedereen heeft toegang tot kwalitatieve zorg, gezond voedsel, goede luchtkwaliteit, groen en sportfaciliteiten. Initiatief door en voor burgers wordt gesteund; de overheid zorgt voor een sociaal vangnet voor iedereen. Zo kunnen we samen gezond oud worden.

BETAALBAAR EN BEREIKBAAR

Alle inwoners hebben een betaalbaar (t)huis en de ruimte om te leven, werken en recreëren in de stad. Bereikbaarheid en (openbaar) vervoer zijn toegankelijk en betaalbaar voor iedereen.

ONDERNEMEND EN VAARDIG

Iedereen heeft gelijke kansen in onderwijs en werk, en de mogelijkheid om zich een leven lang te ontwikkelen. Lokaal ondernemerschap wordt gesteund als belangrijk onderdeel van een weerbare stadseconomie.

KLIMAATNEUTRAAL EN CIRCULAIR

We zetten in op circulaire productieprocessen en -methoden, om zo het grondstofgebruik en de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. We dragen niet meer bij aan klimaatverandering.

KLIMAATBESTENDIG EN GROEN

Groen krijgt de ruimte, en biodiversiteit wordt beschermd en behouden om onze leefomgeving bestand te maken tegen de uitdagingen die klimaat-verandering biedt, zoals wateroverlast, hitte en droogte.

CREATIEF EN SLIM

We maken slim gebruik van technologie, mobiliteit en big data. Dankzij verbeeldingskracht en de creativiteit van ontwerpers ontwikkelen we vernieuwende plannen om de maatschappij mooier en beter in te richten.

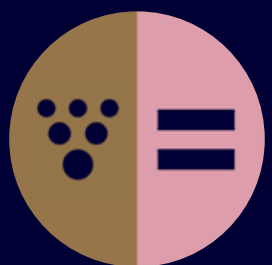
BRUISEND EN MOOI

Er is ruimte voor broed- en vrijplaatsen en uiteenlopende vormen van kunst en cultuur, overdag én 's nachts. Daardoor kan de stad blijven innoveren, creëren en experimenteren en krijgen creatieven de gelegenheid om haar schoonheid en kleur te geven.

DE STEM VAN JONG AMSTERDAM

In een jong Amsterdam wordt de stem van jongeren gewaardeerd en gerespecteerd. Hun inbreng vormt een belangrijk onderdeel van besluitvorming en stedelijke organisatie.

In een inclusief en democratisch Amsterdam hebben alle inwoners zeggenschap en eigenaarschap over hun leefomgeving. Dat betekent dat alle inwoners het recht hebben om mee te beslissen en mee te organiseren in volwaardige samenwerking met de gemeente. Alleen wanneer eigenaarschap en zeggenschap centraal staan, kan besluitvorming en beleidsvoering ingegeven zijn door de behoeften van alle Amsterdammers. De diversiteit van al die Amsterdammers is bovendien zichtbaar aan de bestuurstafels en in het ambtelijk apparaat. Voor nieuwe geluiden maakt het stadsbestuur actief ruimte.

In een Nieuw Amsterdam:

- **is radicale transparantie de norm.**

Alle Amsterdammers kunnen inzien op welke gronden bestuurlijke keuzes gemaakt worden. Volledige transparantie over besluitvorming en begrotingen is de standaard, tenzij bewust anders is besloten. Bestuurders leggen verantwoording af over hun beleid en inwoners controleren het bestuur. Radicale transparantie bevordert het vertrouwen in de lokale overheid.

- **is alle publieke communicatie voor iedereen toegankelijk.**

In het superdiverse Amsterdam is de publieke communicatie toegankelijk voor elke inwoner. Daarom is taal op B1 niveau, de inzet van tolken gebarentaal en meertalige communicatie de norm. Toegankelijke communicatie zorgt voor inclusieve inspraak en een betere vertrouwensrelatie tussen de lokale overheid en al haar inwoners.

- **hebben ongedocumenteerde Amsterdammers een City ID-kaart.**

Met de City ID-kaart hebben ongedocumenteerde inwoners een rechtsgeldig identiteitsbewijs waarmee zij legaal en volwaardig kunnen wonen, werken en leven in de stad. Met deze aanpak vervult de stad een progressieve voortrekkersrol, geheel in lijn met het activistische DNA van Amsterdam.

- **is de uitvoering van beleid lokaal georganiseerd.**

Democratisch gekozen stadsdeelraden beschikken over wijkbudgetten met voldoende bestedingsruimte. In samenwerking met lokale politici, ambtenaren en bestaande buurtnetwerken voeren de stadsdeelraden het beleid uit. Niet blauwdrukken van bovenaf, maar maatwerk van onderop bepalen die uitvoering. Het centrale stadsbestuur en de wethouders vervullen een faciliterende en controlerende taak.

- **hebben inwoners gelijkwaardig en duurzaam zeggenschap in het stadsbestuur.**

De basis van het stadsbestuur ligt bij de inwoners van de stad. Dit is terug te zien in alle besluitvorming. Burgers en ambtenaren hebben gelijke beslissingsrechten en ontvangen een gelijke beloning voor hun inzet. Het zeggenschap van burgers kan

bijvoorbeeld georganiseerd worden in een permanente burgerraad of een burgerinstituut met controlerende macht.

- **is democratisering een gedeelde verantwoordelijkheid in het gehele stadsbestuur.**

Oplossingen voor stedelijke kwesties komen voort uit lokale initiatieven en duurzame participatie van Amsterdammers. De waarde van dit burgerinitiatief wordt officieel erkend en vastgelegd door de gemeente. De inzet en inbreng van inwoners wordt aangemoedigd en ondersteund door de gemeente. Een wethouder van democratisering is dan niet meer nodig, omdat de verantwoordelijkheid voor democratisering gedragen wordt door de hele raad.

In een bloeiend en rechtvaardig Amsterdam telt elk leven gelijkwaardig mee. Er is plek voor mensen, dieren en planten. Het welzijn van alle inwoners is doorslaggevend voor de Amsterdamse welvaart. In deze vorm van welvaart geldt het donut-denken, waarbij menselijke behoeften en de grenzen van de aarde in balans zijn. Niet een alsmaar groeiende economie die leidt uitsluiting en ongelijkheid, maar een veerkrachtige, inclusieve en duurzame economie is het streven. Zo'n economie moedigt individuen en bedrijven aan te ondernemen en stimuleert een lokale verdeling van de gecreëerde waarde waarin elke Amsterdammer meedeelt, ook Amsterdammers die onbetaald werken. Het stadsbestuur volgt niet de grillen van de markt, maar vervult een voortrekkersrol.

In een Nieuw Amsterdam:

- **is het stadsbestuur aanjager van een door commons gedreven economie.**

Het Amsterdamse stadsbestuur zet de enorme hoeveelheid aan lokale innovatiekracht, creativiteit en rijkdom in voor de Amsterdamse gemeenschap. Op grond van de commons-gedachte dragen Amsterdammers als collectief bij aan (lokale) publieke voorzieningen voor de gemeenschap, zoals buitenruimtes, kennis, wifi en zorg. Welzijn ontstaat vanuit co-creatie en open source collaboratie, onafhankelijk van de markt. De gemeente faciliteert en stimuleert dit door te investeren in lokale organisaties en netwerken die inclusief werken, en door bijvoorbeeld huiseigenaren te motiveren om een deel van de overwaarde in te zetten voor publieke voorzieningen.

- **hebben jongeren evenveel bestaanszekerheid als oudere Amsterdammers.**

Jongeren delen in een bloeiend en rechtvaardig Amsterdam mee in de brede welvaart.

Hun bestaanszekerheid is dan ook vanzelfsprekend. Jongeren van kleur krijgen een gelijkwaardige plek. De gemeente zet bijvoorbeeld een stagebureau op zodat alle studenten een gelijke ingang op de arbeidsmarkt kunnen krijgen. Jongerenwoningen verlopen nooit zodat jongeren zich kunnen wortelen in de stad.

- **is er een ruim aanbod van sociale voorzieningen.**

Het stadsbestuur investeert in het behoud en aanbod van buurthuizen, creatieve plekken, broedplaatsen en mentale gezondheidsvoorzieningen. Lokale netwerken zoals buurtcommissies en grassroots organisaties worden gefaciliteerd om formele en informele sociale voorzieningen te verschaffen. Dit kan bijvoorbeeld in gebouwen met een vaste sociale functie. In bouw- en ontwikkelplannen nemen deze locaties belangrijke plekken in.

- **neemt Amsterdam de regie over duurzaamheid en de energietransitie.**

Het uitgangspunt is altijd dat de ecologische grenzen worden gerespecteerd en dat iedere Amsterdammer een waardig bestaan leidt. Daarom verplicht het centrale stadsbestuur bijvoorbeeld de verduurzaming van woningen en liggen er op publieke gebouwen groendaken en zonnepanelen. Voor deze ingrepen maakt de gemeente gebruik van de commons en de kracht van lokale netwerken en gemeenschappen.

- **is er laagdrempelige en preventieve Geestelijke Gezondheidszorg.**

Lokale zorg op maat is de norm in het

Amsterdam van de toekomst. De geestelijke gezondheidszorg werkt niet met voorgeschreven diagnose-behandelcombinaties, maar is gestuurd door de menselijke maat. Door inzet van bestaande organisaties en lokale netwerken wordt het mentale welzijn van alle Amsterdammers versterkt.

- **is er een Sociaal-Economische Raad (SER) op het niveau van de metropoolregio Amsterdam.**

De Amsterdamse SER bestaat uit creatievelingen, zzp'ers, ondernemers, werkgevers en werknemers. Het is een moderne, inclusieve SER die rekening houdt met allerlei soorten arbeidsvormen. De SER is verantwoordelijk voor het vinden van een betaalbare vorm van sociale zekerheid, ook voor mensen die buiten de huidige norm van 'arbeidsgeschiktheid' vallen.

- **is er een vertegenwoordiger van alle niet-menselijke aangelegenheden.**

In een bloeiende stad gaat niets ten koste van mens, dier en natuur. Al het leven is eerlijk vertegenwoordigd door iemand die denkt en spreekt namens planten, dieren en toekomstige generaties. Deze vertegenwoordiger verliest het gemeenschappelijk progressief gedachtegoed niet uit het oog en denkt verder vooruit dan de standaard beleidstermijnen.

In een leefbaar en veilig Amsterdam voelen alle inwoners zich thuis en kunnen zij onbelemmerd gebruik maken van de openbare ruimte. De openbare ruimte en alle gebouwen zijn voor iedereen fysiek toegankelijk. Bij stedelijke ontwikkelingen houdt het stadsbestuur rekening met de draagkracht van buurten en wijken. Daarnaast zet gemeente in op preventie van (drugs) criminaliteit, en dan niet alleen daderschap, maar ook slachtofferschap. Ook hebben bewoners zeggenschap over vrije ruimtes en gebieden zonder bestemming. In ontwikkelbuurten – kwetsbare buurten waarin bewoners minder kansen en mogelijkheden hebben dan in andere buurten – zet het stadsbestuur de aanwezige lokale netwerken in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren. Conflicterende behoeften en ideeën over de ontwikkeling van de stad zijn onvermijdelijk. Daarom omarmt de gemeente conflict door dialoog te faciliteren tussen alle betrokkenen om tot leefbare en veilige oplossingen te komen.

In een Nieuw Amsterdam:

- **zijn er voldoende ontmoetingsplekken in elke buurt.**

Door de hele stad maakt de gemeente ruimte voor ontmoetingsplekken. Inwoners hebben inspraak over de invulling en inrichting van deze ontmoetingsplekken en zijn zelf verantwoordelijkheid voor onderhoud en beheer.

- **is er voldoende plek voor vrije ruimtes in de stad.**

In een leefbaar Amsterdam is bij de ontwikkeling van nieuwe stedelijke gebieden 10 tot 20 procent van de grond bestemd voor

vrije ruimte. Amsterdammers beslissen mee over deze plekken en kunnen deze in overleg invullen. Tijdelijke invullingen en initiatieven kunnen bij voldoende draagvlak in de buurt permanent worden.

- **kan de Amsterdamse middenklasse in de stad blijven wonen.**

Het stadsbestuur doet zo veel mogelijk om de Amsterdamse middenklasse – waaronder veel gezinnen – in Amsterdam te houden. Om hun massale vertrek uit de stad te remmen wordt woningspeculatie aan banden gelegd. Zo blijven woningen in het middensegment betaalbaar voor deze groep. Daarnaast investeert de stad in het behoud en de uitbreiding van hoogwaardige maatschappelijke voorzieningen, zoals scholen, sport, kunst, cultuur, buurthuizen, bibliotheken etc.

- **is er overal gratis WiFi.**

De informatievoorziening en communicatie vanuit de gemeente vindt steeds meer online plaats. Om deze informatie en berichten toegankelijk te houden, heeft elke inwoner gratis toegang tot het internet, zonder tussenkomst van telecombedrijven en andere providers.

- **zijn alle gebouwen en openbare ruimtes toegankelijk voor elke Amsterdammer.**

In een nieuw Amsterdam hebben mensen met een beperking toegang tot alle gebouwen en openbare

ruimtes. Het VN-verdrag Handicap, de Integratie Toegankelijkheid Standaard richtlijnen en het Handboek Toegankelijkheid zijn hierbij leidend in de stad. Amsterdam pleit in Den Haag voor het opnemen van deze richtlijnen in het landelijke bouwbesluit.

- **is er voldoende woon- en werkplek voor ambachtswerkers en vakmensen.**

De gemeente neemt het voortouw in het creëren van meer ruimte voor de ambachtswerkers en vakmensen. Als werkgever maakt Amsterdam budget vrij voor deze werknemers en ondernemers. Ook door het verzorgen van betaalbare woon- en werkruimten maakt de gemeente plaats voor deze belangrijke beroepsgroepen.

- **krijgen kwetsbare jongeren speciale aandacht en ondersteuning.**

Kwetsbare jongeren – bijvoorbeeld jongeren met een verstandelijke beperking – komen gemiddeld sneller terecht in de (drugs)criminaliteit, zowel als dader en als slachtoffer. Deze jongeren kunnen daarom aanspraak maken op een persoonsgebonden budget (PGB) dat via passende buurtorganisaties ingezet wordt om die jongeren te ondersteunen en voorlichting te bieden. Dit PGB kan bijvoorbeeld bekostigd worden uit inbeslaggenomen geld afkomstig uit criminele activiteiten.

In een zorgzaam en gezond Amsterdam heeft iedereen toegang tot kwalitatieve zorg, goede sportfaciliteiten en voedzaam eten. Dit begint al op jonge leeftijd in een gezonde schoolomgeving, zodat Amsterdammers samen gezond oud kunnen worden. De luchtkwaliteit is in orde en voor alle bewoners is er genoeg groen. Burgerinitiatieven die dit bevorderen worden gesteund door het bestuur. Daarnaast is er voor alle Amsterdammers een sociaal vangnet. Kwetsbare groepen krijgen voldoende aandacht. Er is in de stad dan ook geen plaats voor marktwerking in de zorg, bureaucratische systemen en hokjesdenken. Wel heerst er een bottum-up mentaliteit en krijgt Amsterdamse pionierskracht alle ruimte.

In een Nieuw Amsterdam:

• zet het bestuur in op preventie vanaf jonge leeftijd.

Om gezondheidsverschillen te verkleinen zet het beleid in op preventie. Zo neemt de stad verantwoordelijkheid voor een gezonde start voor jonge Amsterdammers. Er wordt specifiek geïnvesteerd in de eerste duizend dagen van een kind, omdat die enorm bepalend zijn voor de rest van het leven. Gezondheidsverschillen worden op school tegengegaan met een verplichte voedzame schoollunch, schooltuinen, aandacht voor beweging en leefstijleducatie.

• is de gezondheidszorg inclusief.

De (gemeentelijke) gezondheidsinstanties bieden inclusieve informatievoorziening met meertalige communicatie op taalniveau B1. Ook voor

inwoners zonder digitale vaardigheden is de informatie toegankelijk. In de stad van de toekomst krijgen mensen uit gemarginaliseerde gemeenschappen, zoals uit de LHBTQIA+-gemeenschap, passende (geestelijke) gezondheidszorg.

• is er een sterke informele zorginfrastructuur.

Sociale buurtnetwerken en informele wijkorganisaties zijn essentieel voor een gezond en zorgzaam Amsterdam. Hier zit immers de meeste kennis over wat een buurt en de buurtbewoners nodig hebben. De gemeente ondersteunt deze lokale infrastructuren en biedt de organisaties aan via een toegankelijk (digitaal) platform of lokaal netwerk. Zo weten Amsterdammers het aanbod van gezondheidsinitiatieven op buurtniveau gemakkelijk te vinden.

• werken Amsterdamse zorgorganisaties samen.

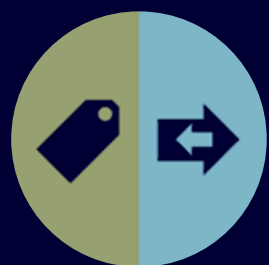
Om de beste zorg voor alle inwoners te bieden, werken ziekenhuizen, welzijnsinstellingen, informele zorgorganisaties en betrokken burgers nauw samen. Tijdens de corona crisis bleek deze aanpak succesvol en essentieel. Daarom is in het Amsterdam van morgen dit de standaard werkwijze. De gemeente neemt de regie in het behoud en de versterking van de samenwerking.

• is er een verplichte gezondheidscheck bij beleidsontwikkeling.

Het stadsbestuur onderzoekt bij nieuw beleid de effecten op de fysieke en mentale gezondheid van Amsterdammers. Dit geldt voor alle beleidsdomeinen, zoals voor de openbare ruimte, het onderwijs en de culturele sector. Stedelijk beleid moet de gezondheid van alle bewoners altijd positief beïnvloeden.

• is er ruimte voor buurtinitiatieven die gezondheid bevorderen.

De gemeente faciliteert fysieke plekken voor lokale initiatieven die de gezondheid van Amsterdammers bevorderen, zoals bijvoorbeeld buurtwerkplaatsen, een gezamenlijke moestuin of openbare sportfaciliteiten. Deze voorzieningen zijn toegankelijk voor iedereen en dragen bij aan sociaal contact, duurzaamheid, gezondheid en educatie.

In een betaalbaar en bereikbaar Amsterdam hebben alle inwoners een betaalbaar (t)huis en de ruimte om te leven, werken en recreëren in de stad. Openbaar vervoer is toegankelijk en betaalbaar voor iedereen. Er is een groot aanbod aan hulp- en dienstverlening, specifiek op wijk- en buurniveau. De publieke ruimte nodigt uit tot ontmoetingen en sociaal contact. Ook van buitenaf is de stad goed bereikbaar. Het stadsbestuur neemt de Metropoolregio Amsterdam mee in nieuwe plannen over de betaalbaarheid en bereikbaarheid van de stad.

In een Nieuw Amsterdam:

- **zijn er voldoende kwalitatieve sociale voorzieningen.**

Een uitzonderlijk vooruitstrevend sociaal beleid karakteriseert het Amsterdam van de toekomst. De stad is sociaal en biedt voorzieningen voor Amsterdammers die extra hulp nodig hebben. Het aanbod aan wijk- en buurtteams, openbare sportfaciliteiten, bibliotheken en zwembaden is groot, bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Verbetering en uitbreiding van deze voorzieningen staan altijd hoog op de agenda.

- **is er woonzekerheid voor alle bewoners van de stad.**

Het gemeentelijk bestuur is kritisch en alert op stedelijk beleid dat gentrificatie aanjaagt. Amsterdammers worden niet meer hun eigen buurt en stad uitgejaagd door de gevolgen van gentrificatie. Jongeren en middeninkomens zoals leraren en verpleegkundigen kunnen dus in de stad blijven wonen. Amsterdam omarmt de eigen rijke volkshuisvestingstraditie, in lijn met de historische ambities van de Amsterdamse School: mooie, goede en betaalbare woningen voor arbeiders. Met ontwikkelaars en bouwbedrijven werkt de gemeente samen om woonzekerheid te creëren.

- **wordt nieuwbouw in de hele Metropoolregio Amsterdam op hoog tempo ontwikkeld.**

Het stadsbestuur versnelt de uitvoering van nieuwbouwplannen door procedures te verkorten en beter te prioriteren. Tegelijkertijd wordt wonen in de omliggende gemeenten van Amsterdam aantrekkelijker door een verbetering van de bereikbaarheid. Rondom stations wordt ingezet op hoogbouw.

- **is leegstand verboden en is er een uitgebreid hospita-model.**

In het Amsterdam van de toekomst wordt leegstand zoveel mogelijk voorkomen. Denk aan een wettelijke maximale periode waarin gebouwen leeg mogen staan. Wanneer er binnen die termijn geen nieuwe bestemming is, gaat het gebouw terug naar de gemeenschap. Voor huizenbezitters wordt het bijvoorbeeld makkelijker om een kamer te verhuren middels een hospita-constructie. De gemeente steunt initiatieven die stimuleren om dak- of thuislozen te voorzien van een woonplek. Ook bevordert het bestuur de doorstroom van huurders.

- **is er geen vervoersarmoede en zijn de openbare ruimtes toegankelijk.**

In het Amsterdam van de toekomst wordt vervoersarmoede actief bestreden. In samenspraak met de inwoners levert de gemeente oplossingen voor allerlei

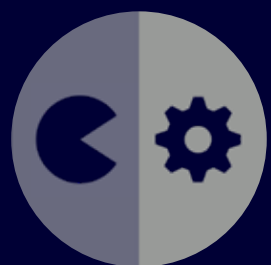
belemmeringen die mensen beperken in hun verplaatsingsmogelijkheden, waardoor zij niet kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven. Het openbaar vervoer en andere vervoersmogelijkheden zijn daarom voor iedereen betaalbaar en toegankelijk, bijvoorbeeld ook voor rolstoelgebruikers en mensen met een fysieke beperking.

- **is er een goede ov- en fietsverbinding in de Metropoolregio Amsterdam**

In 2030 zijn er uitstekende verbindingen voor fietsers en ov-reizigers tussen Amsterdam en de regio rondom de stad. De metrolijn reikt tot ver in de regio, er is een goede aansluiting tussen het trein- en metronetwerk en er zijn goede fietsverbindingen tussen de gemeenten in de Metropoolregio.

- **zijn de straten er voor de bewoners.**

De belangrijkste functie van de straat is ontmoeting. Lopen en fietsen zijn primaire vervoersmethoden. Straten zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers en mensen die slecht ter been zijn. Straten zijn autoluw en de parkeernorm is verlaagd naar 0,2 parkeerplekken per woning. Mensen die voor werk van de auto afhankelijk zijn, kunnen een ontheffing en parkeervergunning krijgen.

In een vaardig en ondernemend Amsterdam heeft iedereen gelijke kansen in onderwijs en werk. Elke Amsterdammer krijgt de mogelijkheid om zich een leven lang te ontwikkelen. De focus ligt niet op kwalificaties en niveau, maar op talenten en vaardigheden. Het onderwijs groeit mee met maatschappelijke ontwikkelingen en sluit zo veel mogelijk aan op de vaardigheden die leerlingen al bezitten. Daarnaast wordt lokaal ondernemerschap gesteund omdat het een belangrijk onderdeel vormt van een weerbare stadseconomie. Sociale zekerheid is er voor alle werkenden, en niet alleen werknemers in dienstverband.

In een Nieuw Amsterdam:

- **heeft iedereen een laptop en gratis toegang tot wifi.**

Met een laptop en gratis toegang tot wifi kunnen alle Amsterdammers volwaardig participeren in de digitaliserende samenleving. Dit helpt kansenongelijkheid verkleinen; gratis online lesprogramma's en andere digitale scholing zijn dan toegankelijk voor iedereen.

- **sluit het onderwijs aan op hedendaagse tendensen en ontwikkelingen.**

Het Amsterdamse onderwijs is afgestemd op 21ste-eeuwse kennis, ontwikkelingen en vaardigheden. Dit wordt mogelijk gemaakt door de ontwikkeling van een actuele inclusieve Amsterdamse canon bestaande uit diverse stadsverhalen, waarin elke Amsterdamse leerling zich kan herkennen. In een superdivers Amsterdam met 180 nationaliteiten is dat van groot belang.

- **kunnen alle inwoners zich gratis laten omscholen.**

De gemeente financiert omscholing bij elke Amsterdammer die zich graag wil blijven

ontwikkelen op de veranderende arbeidsmarkt. Door de financiële drempel weg te halen, gaat niemand erop achteruit en maakt de lokale overheid een flexibele arbeidsmarkt mogelijk. Zo voorkomt het stadsbestuur dat werknemers en ondernemers blijven vastzitten in verdwijnende beroepen, en blijft het mogelijk om mee te bewegen met de ontwikkelingen van het werkveld.

- **is er een Amsterdams Fonds voor Sociale Zekerheid voor de zzp'er.**

De gemeente vervult als opdrachtgever een voortrekkersrol door zzp'ers sociale zekerheid te bieden middels een Amsterdams Fonds voor Sociale Zekerheid. Hierin is een minimum uurvergoeding vastgesteld, waarvan een vast percentage wordt gestort in het Sociale Zekerheidsfonds. Dit fonds verzekert bijvoorbeeld doorbetaling bij ziekte, maar levert ook budget voor scholing. Zo is de positie van zzp'ers even goed beschermd als die van werknemers in loondienst.

- **sluit het onderwijs aan op de actuele arbeidsmarkt en ondernemersschapsmogelijkheden.**

In een vaardig Amsterdam zijn er geen irrelevante mbo-opleidingen voor beroepen die niet meer bestaan. Opleidingen kunnen meeveranderen met de arbeidsmarkt wanneer er een sterke verbinding is tussen het werkveld en het onderwijs. Ook stimuleert de stad hedendaags ondernemerschap door al op basisscholen lessen te faciliteren over ondernemen en ondernemende vaardigheden.

- **bieden scholen een verlengde schooldag aan met alternatieve lesprogramma's.**

Wanneer scholen een verlengde schooldag aanbieden, kunnen kinderen verder leren dan het standaard curriculum. Hiermee verkleint de kansenongelijkheid omdat elk kind dan evenveel kans krijgt om talenten te ontwikkelen, cultuur te beleven en huiswerkondersteuning te krijgen. Lang niet alle gezinnen kunnen dit vanuit huis bieden. Scholen maken daarom plaats voor alternatieve lesprogramma's, zoals over digitale geletterdheid, kunst, sport, maar laten leerlingen ook kennis maken met bijzondere en inspirerende Amsterdammers. Zo leren kinderen niet alleen op school, maar ook met de stad.

- **zijn talenten en vaardigheden doorslaggevend bij sollicitaties.**

Als werkgever geeft de gemeente het goede voorbeeld aan andere bedrijven door kandidaten voor vacatures te selecteren op basis van hun vaardigheden en talenten. Diploma's wegen niet mee in de sollicitatieprocedure, zodat opleiding niet meer bepalend is voor iemands arbeidskansen. Voor een sollicitatie bij de gemeente maken sollicitanten een persoonlijk talentenpaspoort dat als basis dient voor de selectie.

In een circulair en klimaatneutraal Amsterdam worden geen grondstoffen verspild en zo veel mogelijk materialen voor nieuwe producten uit 'afval' en reststromen gehaald. Amsterdam blijft bouwen aan een lokale donuteconomie waarin duurzaam leven een realiteit is voor alle Amsterdammers en niet alleen voor een vermogende eco-elite. Wat lokaal gemaakt kan worden, wordt lokaal gemaakt. De stad verschuift geen problemen naar elders op de wereld; de lokale duurzame transitie mag niet ten koste gaan van natuur, bevolking en economie op andere plekken. Er is geen tijd te verliezen. In Amsterdam wordt dus niet gewacht op de perfecte oplossing, maar zijn succesvolle pilots de norm.

In een Nieuw Amsterdam:

- **komt de vervuiler er niet in.**

De stad stelt en handhaaft heldere normen voor wat bedrijven in de stad wel en niet mogen uitstoten, lozen en weggooien. Alle bedrijven, inclusief de energie-intensieve industrie, staal- en betonproductie, moeten hieraan voldoen. Daarnaast komt er een volledig transparant lobby-register van de gemeente dat laat zien welke partijen waarvoor lobbyen, zodat de intenties van bedrijven voor iedereen inzichtelijk zijn.

- **hanteert Amsterdam een eigen bouwbesluit.**

In de Amsterdamse bouwvoorschriften staat onder meer dat alle nieuwe gebouwen energieleverend zijn. Ook staan er eisen in opgesteld voor materiaalgebruik, zoals een verplicht minimum percentage voor hergebruikte materialen. Positieve impact wordt beloond door bijvoorbeeld de WOZ-waarde niet te verhogen wanneer huiseigenaren duurzaamheidsinvesteringen doen.

- **is er een stadsbreed isolatieprogramma.**

Met een stadsbreed isolatieprogramma krijgen bewoners en woningcorporaties hulp bij de isolatie van bestaande bouw en sociale huurwoningen. Dit kan met speciale aandacht voor financiering, door bijvoorbeeld maandlasten niet meer te laten stijgen. Ook het opleiden van mensen die de werkzaamheden kunnen uitvoeren is onderdeel van het stadsbrede isolatie-programma.

- **vormt duurzaamheid de basis van grondbeleid.**

Wanneer de gemeente grond op de markt brengt, wordt er gestuurd op duurzame doelen en ambities. Keuzes voor verkoop zijn niet alleen financieel gedreven, maar zorgen ook voor maatschappelijke waarde, bijvoorbeeld door het creëren van plekken voor sociale huur, groen of creatieve maakplaatsen.

- **is er voldoende ruimte voor circulaire materialenhubs in de stad.**

Het gebruik van bestaande materialen, zoals bouw- of bedrijfsafval en grofvuil, is het startpunt bij nieuwbouw en renovatie. In de stad bestaat een netwerk van locaties waar deze materialen verzameld en opgeslagen worden. Het gebruiken van gerecyclede materialen is een voorwaarde bij gebiedsontwikkelingen.

- **wordt de lokale maakindustrie gestimuleerd.**

Voor een transitie naar een circulaire en klimaatneutrale stad zijn praktisch geschoolde mensen essentieel. Amsterdam stimuleert de lokale maak-, reparatie- en recycleindustrie. Daarvoor wordt geïnvesteerd in praktische mbo- en hbo-opleidingen, en maakt het bestuur ruimte voor werkplaatsen en het mkb.

- **wordt geïnvesteerd in nieuwe energie.**

De stad investeert in de transitie naar lokale en schone energie. Dit gebeurt middels een slimme combinatie van publiek geld en private investeringen, bijvoorbeeld met een fonds voor duurzame energie. Lokale energiecoöperaties spelen een belangrijke rol voor de energievoorziening in de stad.

- **investeert de stad in duurzaamheid op individueel en lokaal niveau.**

In een klimaatneutraal Amsterdam moeten stadsbewoners ook duurzamer willen en kunnen leven. Lokale initiatieven die duurzaamheid bevorderen ontvangen steun van het stadsbestuur. Met de inzet van energiecoaches en ambassadeurs in de wijk krijgen Amsterdammers hulp bij het maken van duurzame keuzes.

In een groen en klimaatbestendig Amsterdam krijgt groen en blauw de ruimte, en wordt biodiversiteit beschermd en behouden. Amsterdammers zijn geen bezetters van land en water, maar leven als bewoners van Amsterdam samen met de dieren en planten. Natuur, stedelijk groen en schoon water zijn een nutsvoorziening. Daarnaast zijn ze van essentieel belang in de strijd tegen wateroverlast en droogte. Ook bieden ze een gezonde leefomgeving en fungeren ze als sociale ontmoetingsplek voor Amsterdammers. Het stadsbestuur investeert daarom voortdurend in schone lucht, ondergrond en wateren, en financiert de aanleg en het beheer van goed verbonden groene en blauwe netwerken. Bovendien is natuureducatie beschikbaar voor elke Amsterdammer.

In een Nieuw Amsterdam:

- is er een groen-blauwe ecologische hoofdinfrastructuur met ruimte voor natuur.

In een groen Amsterdam draait het niet alleen om de oppervlakte van groen, maar om kwalitatief hoogwaardige ecologische netwerken die met elkaar in verbinding staan. De infrastructuur van de Amsterdamse Scheggen – acht aaneengesloten groengebieden die vanuit verschillende richtingen de stad binnendringen – wordt behouden en zo veel mogelijk verbonden met omliggend groen en blauw. Het stadsbestuur stopt met het fragmenteren en begrenzen van natuurgebieden; er wordt niet meer gewerkt met kavels. In plaats daarvan krijgt de natuur volop de ruimte, met behulp van duidelijke definities en voorschriften over het gebruik van en de omgang natuurgebieden. Een voorbeeld is een verbod op gemotoriseerd varen in bepaalde zones op de grachten.

- is 'goed' groen altijd een prioriteit bij gebiedsontwikkeling.

Bij gebiedsontwikkeling krijgt natuur en ecologie vanaf de ontwerpfasen een prominente plek. De maatschappelijke waarde van groen weegt mee in de plannen. Groen wordt

duis niet slechts behandeld als kostenpost. Zowel de gemeente houdt zichzelf en ontwikkelaars verantwoordelijk voor het realiseren van de groennormen en nemen nooit genoegen met 'sjoemelgroen', zoals kunstgras. Er is daarom een duidelijke definitie nodig van 'goed groen'. Een groene rekenkamer of burgerraad controleert of de gemeente zich aan de normen houdt.

- wordt er geïnvesteerd in slim natuurbeheer.

De stad investeert meer in natuurbeheer en de uitvoering ervan, dan in strategie. Dit verlicht de druk op het takenpakket van natuurbeheerders als gevolg van plannen voor meer ruimte voor natuur. Ook wordt er geïnvesteerd in het gebruik van datatechnologieën en open informatiesystemen om natuurbeheer slimmer en effectiever te maken.

- is er beleid voor verplichte groene plekken.

Door met stedelijk beleid te verplichten dat bepaald soort plekken in de stad groen zijn, creëert de stad in rap tempo meer groene plekken door de stad. Dit heeft directe positieve gevolgen voor dieren, planten en waterretentie. Tuincentra en daken van openbare gebouwen zijn bijvoorbeeld geschikte plekken voor verplicht groen.

- heeft natuureducatie een vaste plek in het onderwijs.

Natuuronderwijs is van groot belang in een groene en klimaatbestendige stad. Hierin is er volop aandacht voor de levende bodem en is er ruimte voor leerlingen om zelf in aanraking te komen met de natuur. De Amsterdamse schooltuinen blijven behouden en ook buiten school krijgen

Amsterdammers de kans om door de hele stad de natuur te beleven en erover te leren.

- is de bodem-, water- en luchtkwaliteit hoger dan (inter)nationale normen voorschrijven.

In de stad van de toekomst leven Amsterdammers in een gezonde omgeving met zeer schone lucht, bodem en water. In 2050 moet heel Amsterdam uit de Amstel kunnen drinken. Om dit te bereiken wacht de gemeente niet de nationale of Europese regels af, zoals de Kaderrichtlijn Water, maar onderneemt Amsterdam zelf actie om de kwaliteitsnormen te overstijgen.

- is er een herinrichting van de ondergrond met veel ruimte voor groen.

De enorme drukte aan kelders, funderingen, kabels en leidingen in de Amsterdamse ondergrond belemmeren de wortels van bomen en planten. Het stadsbestuur laat plannen uitvoeren voor de herinrichting van de ondergrond met behoud van de bodemkwaliteit en met voldoende ruimte voor bomen en planten.

- faciliteert de stad kleinschalige groene initiatieven van buurtbewoners.

Buurtbewoners krijgen nog meer ruimte en middelen om zelf hun eigen omgeving te vergroenen. Zo kunnen buurtgemeenschappen door heel Amsterdam nog meer binnentuinen beheren, geveltuinen creëren en middenbermen onderhouden.

In een slim en creatief Amsterdam vormen de vele verschillende mensen met hun dromen en wensen de creatieve humuslaag van de stad. Hier kan en mag iedereen zichzelf zijn. Anders zijn en authenticiteit worden hier gevierd. Met de inzet van de verbeeldingskracht en creativiteit van ontwerpers, wetenschappers, onderzoekers en kunstenaars wordt de Amsterdamse samenleving mooier en beter ingericht. Het stadsbestuur stimuleert Amsterdammers om de toekomst van hun stad zelf te ontwerpen en te creëren. Technologische innovaties zet de gemeente alleen in ten behoeve van de Amsterdamse gebruiker en commerciële belangen zijn hierbij altijd ondergeschikt. Persoonlijke data is en blijft in handen van de inwoners.

In een Nieuw Amsterdam:

• worden lusten en lasten slimmer en eerlijker verdeeld.

In een slimme stad zijn de maatschappelijke en financiële lusten en lasten eerlijk verdeeld over alle inwoners en sectoren. Een creatieve en eerlijke verdeling zorgt voor het behoud van een grote diversiteit aan bewoners en bezoekers. Een deel van de toeristenbelasting kan bijvoorbeeld direct doervloeiën naar de cultuursector en een deel van de winsten van nieuwbouwprojecten kan naar de 'opknappwoningen' in de straat ertegenover.

• ontvangen inwoners een persoonsgebonden budget voor cultuur.

Amsterdammers krijgen een persoonsgebonden budget voor kunst en cultuur waarmee zij zelf beslissen aan welke culturele uitingen ze geld willen besteden. Zo ontstaan er meer mogelijkheden voor minder dominante cultuuruitingen en informele culturele plekken. Geld komt daardoor niet meer alleen terecht bij de grote instituten.

• is niet elk stuk grond volgepland.

Niet op alle plekken in de stad worden projecten ontwikkeld.

Het is namelijk niet nodig om overal te bouwen, te planten en te plannen. Door vrije ruimtes te creëren, ontstaan er plekken waar mensen creatief kunnen rommelen, experimenteren en creëren. Deze plekken zijn broodnodig om kunst en cultuur te laten floreren.

• wordt Amsterdam ontworpen door Amsterdammers.

In de ontwikkeling van een nieuw Amsterdam luisteren gemeente, ontwerpers, architecten en project-ontwikkelaars naar de wensen van de stadsbewoners en -gebruikers. Amsterdammers staan daadwerkelijk centraal in participatieprocessen. Wanneer bestuurders daadwerkelijk luisteren naar inwoners, worden ze gemotiveerd om mee te bouwen aan de stad.

• is de digitale leefwereld van Amsterdammers lokaal georganiseerd.

Digitale stedelijke platformen voor diensten als voedselbezorging, personenvervoer en overnachtings-verhuur zijn in het Amsterdam van morgen lokale publieke diensten. Er is bij dit soort digitale voorzieningen geen plek commerciële tech giganten. De digitale dienstverlening is in handen van de Amsterdammer.

• worden lokale know-how en talenten erkend en benut.

In de stad van morgen heerst een brede waardering van al het lokale talent en ondernemerschap. De blik van de gemeente en andere opdrachtgevers is gericht op Amsterdamse vaardigheden en kennis, waardoor lokale initiatieven de aandacht krijgen die ze verdienen. Het is

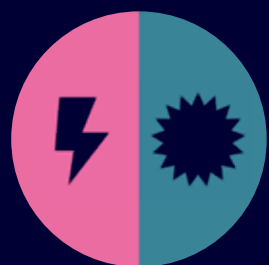
dan niet altijd nodig om voorbij de grenzen van Amsterdam te kijken waardoor de stad de stad de lokale kracht optimaal benut.

• gaan bestuurders grote uitdagingen niet uit de weg.

In een creatief Amsterdam loopt de gemeente niet weg voor pijnlijke keuzes en ongemakkelijke gesprekken over grote stedelijke uitdagingen. De aanpak van deze uitdagingen wordt zo ingericht dat er ruimte is voor interventies op systeemniveau. Met inzet van kennis, kunde en creativiteit kan de stad systemen herontwerpen wanneer dat nodig blijkt te zijn. Inwoners hebben ook een stem in het proces. Om te onderzoeken of nieuwe systemen en ontwerpen werken, is prototyping van belang. Over ideeën en prototyping wordt altijd transparant gecommuniceerd met de mensen die te maken krijgen met die nieuwe plannen.

• hebben alle inwoners recht op ruimte en rust.

Amsterdammers leven in een drukke stad. En omdat Amsterdam ook een digitale stad is, lijkt de onrust nooit te stoppen. Daarom is er in de toekomst veel minder ruimte voor grote billboards en andere reclame-uitingen. De publieke ruimte – zowel fysiek als digitaal – is zo ingericht dat mensen er tot rust kunnen komen. Binnentuinen van woningblokken worden bijvoorbeeld publiek toegankelijk voor stadsbewoners die opzoek zijn naar een rustige oase in het midden van de stedelijke drukte.

In een bruisend en mooi Amsterdam is er voldoende ruimte voor innovatie, creatie en experiment. Zowel binnen als buiten de ring is het aanbod op het gebied van onderwijs, kunst, cultuur, ondernemerschap en recreatie groot. Door de hele stad worden subsidiegelden eerlijk verdeeld en is er voldoende ruimte voor makers om te wonen, werken en presenteren. Culturele kansen zijn er voor iedereen in de hele Metropoolregio Amsterdam, waardoor creatieven volop de gelegenheid krijgen om de hele stad kleur te geven. Ook buiten het klassieke culturele centrum zijn er belangrijke instellingen te vinden; zowel groot als klein, ook in de woonwijken. Alle Amsterdammers hebben toegang tot cultuur. Het stadsbestuur behoudt de unieke en internationaal bekende culturele infrastructuur en connectiviteit, zodat de stad kan blijven innoveren, creëren en experimenteren.

In een Nieuw Amsterdam:

• zijn er meer vrije ruimtes

In een bruisend Amsterdam hoeft niet elke centimeter van de stad een doel te hebben. Het stadsbestuur reserveert bij de ontwikkeling van nieuwe gebieden altijd plek voor vrije ruimte, zodat er genoeg plek is om te experimenteren en creëren. Met meer culturele vrijplaatsen waar niets vaststaat en veel mogelijk is, kan de stad toegankelijk blijven voor beginnende makers en organisaties. Plekken als het Stenen Hoofd moet het stadsbestuur behouden en door de hele stad faciliteren, niet alleen aan de randen van de stad.

• stimuleert het stadsbestuur een gelijkwaardige verdeling van het cultureel kapitaal.

In het Amsterdam van morgen worden

culturele budgetten gelijkwaardig uitgegeven zodat cultureel kapitaal – culturele kennis en vaardigheden en toegang tot cultureel aanbod – gelijkwaardig is verspreid over alle stadsdelen. Jonge talentvolle makers uit de randen van de stad krijgen evenveel kansen als de gevestigde culturele instellingen in de binnenstad. Alleen duurzame en gelijkwaardige samenwerkingen worden vanuit het stadsbestuur gestimuleerd.

• is er soepele regelgeving voor cultureel en creatief initiatief.

Innovatie, creatie en experiment zijn broodnodig voor de culturele bloei van Amsterdam. Vanuit het beleid is er soepele regelgeving in de (semi-) openbare ruimte voor culturele initiatieven. Zo kunnen organisaties en individuele makers blijven creëren en experimenteren. In elk stadsdeel is het bijvoorbeeld mogelijk snel en gemakkelijk – zonder vergunning – een kleinschalig festival te organiseren.

• is nachtcultuur toegankelijk, bereikbaar en veilig.

De Amsterdamse nacht is een toegankelijke ontmoetingsplek voor bezoekers, makers, ondernemers en werknemers. De nacht is toegankelijk en inclusief voor alle Amsterdammers. Daarom zijn er meer plekken waar mensen samen kunnen komen en zich thuisvoelen. Nachtclubs en -locaties zijn goed bereikbaar omdat metro's de hele nacht door blijven rijden. Met extra budget en handhaving waarborgt de gemeente de (sociale) veiligheid op de dansvloer.

• zijn de grote culturele instellingen toegankelijk voor nieuw en jong talent.

In de toekomst zijn eenmalige oppervlakkige culturele samenwerkingen met partners uit andere stadsdelen niet voldoende om te voldoen aan de eisen van subsidieverstrekking. De gevestigde culturele instituten maken werk van echte duurzame gelijkwaardige samenwerkingen met jong talent en nieuwe makers. De stad schat lokale culturele organisaties op waarde door ze te faciliteren en naar voren te schuiven in het culturele veld, zodat er duurzame inhoudelijke samenwerkingen ontstaan die het culturele kapitaal in de hele stad versterken.

• zijn broedplaatsen inclusief en verbonden met de buurt.

Met voldoende creatieve broedplaatsen verspreid over de hele stad, is het mogelijk dat deze plekken op buurtniveau opereren en de binding met de buurt versterken. Broedplaatsen moeten namelijk toegankelijke en inclusieve plekken zijn voor iedereen in de buurt. In het Amsterdam van de toekomst wordt er met bewoners samengewerkt, en niet alleen met bekende makers die toevallig buurtbewoners zijn. Juist in de randen van Amsterdam is ruimte en geld nodig om het culturele vermogen van de wijk(bewoners) te laten bloeien.

In een jong Amsterdam wordt de stem van jongeren gewaardeerd en gerespecteerd. Hun inbreng vormt een belangrijk onderdeel van besluitvorming en stedelijke organisatie. Er wordt op deze manier geluisterd naar iedereen die iets wil bijdragen aan de stad. Leeftijd speelt hierin geen rol. De impact van besluitvorming wordt in deze stad altijd gemeten op basis van de consequenties die volgende generaties hierdoor zullen ervaren. Bestuurders houden dus rekening met de impact van besluitvorming op het klimaat en de maatschappij. In Amsterdam doet het er écht toe in wat voor omgeving de volgende generatie zal opgroeien.

In een Nieuw Amsterdam:

- **is het perspectief van jongeren van groot belang.**

Organisaties en beleidsmakers zien steeds vaker het belang in van een jongeren perspectief op bepaalde thema's en besluiten. Dit gedachtegoed moet behouden en gestimuleerd worden.

Dit kan bewerkstelligd worden door in meer sectoren jongerenpanels en jongerenafdelingen op te richten en aan te moedigen.

- **is er een blijvende focus op burgerschapsonderwijs.**

Op dit moment wordt burgerschapsonderwijs goed gestimuleerd vanuit de gemeente en dit werkt goed. Het gesprek wordt aangegaan met jongeren, ze worden zelf ook mondiger en meer geïnformeerd over verschillende onderwerpen. Echter, er zijn nog veel onderwijsinstellingen waar burgerschapsonderwijs niet gedoceerd wordt. Een toename hiervan zou kunnen leiden tot een groei van maatschappelijke betrokkenheid onder jongeren.

- **wordt er niet gesproken voor jongeren, maar door jongeren.**

Op dit moment wordt er vaak voor jongeren gesproken in plaats van door jongeren. Geef jongeren meer inspraak en luister beter naar wat zij te zeggen hebben. Gebruik jongeren niet als diversiteitstoken, maar betrek ze systematisch bij panels en besluitvorming. Een tool die hierbij zou kunnen helpen is de generatietoets, waarbij structureel wordt gekeken naar de impact van een besluit op toekomstige generaties.

- **zijn er geen bureaucratische, hiërarchische structuren van bovenaf.**

Zorg voor een frisse wind in organisaties door middel van het betrekken van jongeren. Zij bieden vaak een nieuw perspectief en houden dingen voor mogelijk die door ambtenaren al zijn afgeschreven. Organiseer campagnes om jongeren bij het bestuur te betrekken. Gebruik daarvoor een toegankelijke taal die jongeren aanspreekt en die zij begrijpen.

- **dragen jongeren meer verantwoordelijkheid.**

Durf jongeren meer verantwoordelijkheid en taken te geven. Betrek ze bij vraagstukken, huur ze in om een rol te spelen binnen organisaties en campagnes. Verplicht jongerenpanels binnen organisaties en gemeentes voor meer inspraak en verantwoordelijkheid.

- **worden de meningen van jongeren écht gehoord.**

Nog te vaak zien jongeren weinig of niets terug nadat zij gevraagd zijn om hun ideeën

of meningen te delen. Zorg dat jongeren het gevoel krijgen dat ze echt gehoord worden. Dit kan door ze een duidelijke terugkoppeling te geven over welke ideeën en meningen zijn meegenomen en welke niet, indien mogelijk met feedback. Als jongeren zich gehoord voelen, motiveert het om vaker mee te denken.

- **zijn jongereninitiatieven representatief.**

Op dit moment is er te weinig diversiteit, inclusiviteit en representatie binnen jongerenpanels en jongereninitiatieven. Er moet meer moeite gedaan worden om dit te verbeteren. Zo zou het bijvoorbeeld kunnen helpen om een vergoeding te stellen tegenover deelname aan jongerenpanels. Een grote groep jongeren wordt namelijk nu niet bereikt omdat ze het zich niet kunnen veroorloven om op vrijwillige basis mee te doen aan dit soort panels.

- **worden jongeren systematisch en structureel betrokken.**

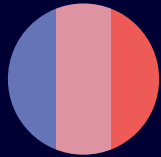
Op dit moment worden jongeren vaak eenmalig betrokken bij besluitvorming. Ook worden ze pas vanaf een bepaald moment in het proces benaderd om mee te denken, in plaats van vanaf het begin. Er is geen sprake van systematische en structurele participatie van jongeren. Zorg ervoor dat jongeren op een toegankelijke manier politiek en maatschappelijk betrokken worden, maar ondersteun ze ook bij het opzetten van initiatieven en zorg voor begeleiding.

ESSAYS

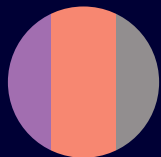
PALEIZEN VOOR HET VOLK, PLEKKEN VOOR IEDEREEN

Hans de Zwart

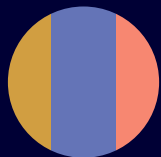
ZIE DE MENS VOOR JE NAAR BELEID KIJKT

Mpanzu Bamenga

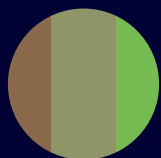
DE IDEALE GEZONDE SCHOOLDAG

Jaap Seidell

DE WALLEN HEBBEN GEEN COFFEESHOP- PROBLEEM, MAAR EEN TOERISTENPROBLEEM

Thijs Roes

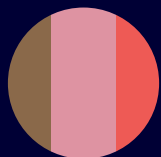
HOE KUNNEN WE DE COMMONSGEDACHTTE GEBRUIKEN OM GRONDSPECULATIE TEGEN TE GAAN?

Natasha Hulst

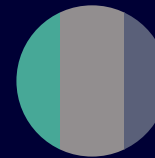
KRAAK DE CRISIS

Melissa Koutouzis

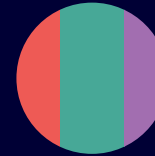
GELIJKHEID. NORMAAL? NEE. HOKJESDENKEN. NORMAAL? JA. HUH?!

Imane Valk

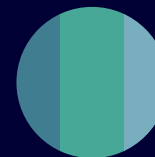
DE KRACHT VAN HET MIDDEN

Sanne Bloemink

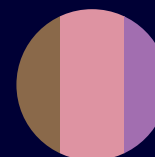
BRIEF VOOR DE NIEUWE WETHOUDER ECONOMISCHE ZAKEN

Sander Heijne

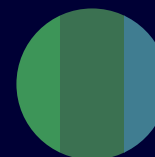
DIT IS NIET EEN AUTOSHOWROOM

Emma van Meyeren

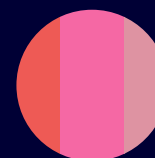
AMSTERDAM VERDIENT DE KRACHT VAN BUURTPLATFORMS

Mike Brantjes

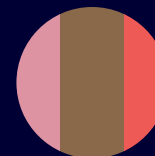
DE NIEUWE BESTUURSCULTUUR: MINDER SLECHT IS NIET MEER GOED GENOEG

Onno Dwars

DE TOEKOMST VAN CULTUUR

Ernestine Comvalius

DE NOODZAAK VOOR STRUCTURELE VERANDERING

Sorab Roustayar

CIRCULAIRE ECONOMIE: NIET SCHATTIG MAAR BROODNODIG!

Kees Noorman

PALEIZEN VOOR HET VOLK, PLEKKEN VOOR IEDEREEN

HANS DE ZWART

De Schots-Amerikaanse Andrew Carnegie opereerde eind negentiende eeuw als een soort proto-Bill Gates: obsceen rijk worden als meedogenloze kapitalist, om dat geld vervolgens uit te geven aan maatschappelijke projecten die je belangrijk vindt. In het geval van Carnegie waren dat duizenden grote bibliotheken. Hij noemde ze paleizen voor het volk.

Nu, ruim honderd jaar later, staat het merendeel van die bibliotheken er nog steeds, en creëren ze een unieke vorm van publieke ruimte. De bibliotheek is de enige plek waar iedereen naar binnen mag zonder iets te hoeven kopen. Een oase in de consumptiemaatschappij.

Bibliotheken zijn geliefd. Lale Gül beschrijft in haar bestseller *Ik ga leven* hoe de bieb een wereld voor haar opende: “Een schat aan spannende verhalen, de *Donald Duck*, computers

met internetverbinding, dvd's, een chocomelkapparaat, en dat geheel en al gratis.” Voor rapper en schrijver Massih Hutak is de bibliotheek een vrijplaats waar hij leerde piano spelen, zijn eerste verhalen schreef en stiekem schuifelde met een meisje in één van de vergaderzalen: “School, straat, hiphop, literatuur, religie, kunst, liefde en Amsterdam kwamen voor mij allemaal samen in de bieb. Een plek waar je veilig kon verdwalen.”

Die universele liefde voor de bibliotheek gaat bizar genoeg gepaard met een universele politieke ambitie om de bibliotheek weg te bezuinigen. Recent nog werden in Amsterdam vier locaties bedreigd met sluiting door een vermindering van het budget met anderhalf miljoen. We lijken collectief niet te begrijpen waar bibliotheken voor nodig zijn en welke functie ze vervullen.

De Amerikaanse auteur Eric Klinenberg weet dat wel. In 1995 deed hij onderzoek naar een dodelijke hittegolf in Chicago. Tussen buurten die demografisch en economisch identiek aan elkaar waren bleken toch grote verschillen te zitten in de sterftecijfers naar aanleiding van het extreem warme weer. Hij ontdekte dat de buurten waar minder mensen kwamen te overlijden, de buurten waren met een meer omvangrijke sociale infrastructuur. Sociale infrastructuur zijn de fysieke omstandigheden die ervoor zorgen dat mensen sterke en wederzijds ondersteunende relaties met elkaar opbouwen. Dit soort infrastructuur is een noodzakelijke voorwaarde voor het bouwen van sociaal kapitaal. En laten bibliotheken daar nou het best mogelijke en tegelijkertijd meest onderschatte voorbeeld van zijn. We zijn ons er blijkbaar onvoldoende van bewust hoe onze omgeving ons sociale gedrag beïnvloedt.

Dat gebrek aan besef wordt extra pijnlijk in de digitale ruimte. Iedereen snapt inmiddels dat Instagram, YouTube en TikTok geen infrastructuur zijn voor het vergroten van sociaal kapitaal. Het zijn surveillance- en advertentiemachines, gerund door hedendaagse Carnegies. Nagenoeg zonder na te denken over de consequenties laten we winstbeluste Amerikaanse en Chinese techbedrijven bepalen hoe we ons tot elkaar moeten

“De bibliotheek is de enige plek waar iedereen naar binnen mag zonder iets te hoeven kopen. Een oase in de consumptiemaatschappij.”

“We lijken collectief niet te begrijpen waar bibliotheken voor nodig zijn en welke functie ze vervullen.”

verhouden en hoe we ons in onze informatiebehoefte moeten voorzien. Zij hebben het alleenrecht om te besluiten over wie er mee mag doen en wat er te zien is. Ze radicaliseren in plaats van dat ze socialiseren.

Stel je voor dat we zouden besluiten om te investeren in een digitale sociale infrastructuur. En dat we ons daarbij laten inspireren door de bibliotheek. Dan zouden we digitale publieke plekken krijgen, waar iedereen welkom is en die actief zo toegankelijk mogelijk worden gemaakt. Je zou er volledig anoniem aan deel kunnen nemen, zonder dat er wat van je wordt verwacht. Je zou er informatie kunnen vinden die tegendraads is of in jouw directe omgeving wellicht zelfs taboe is (*“a truly great library contains*

something in it to offend everyone” zei bibliothecaris Jo Godwin ooit). En er zouden allerlei gratis en inclusieve activiteiten worden georganiseerd om mensen met elkaar te verbinden. We zouden daar toegang kunnen hebben tot ons gedeelde erfgoed en zo onze gedeelde cultuur kunnen vormgeven. En het digitale gereedschap zou ons uiteraard helpen om elkaar in de fysieke wereld te ontmoeten. Misschien wel bij de bibliotheek.

Laten we dit soort digitale publieke plekken zo snel mogelijk gaan bouwen. En deze keer zonder filantropen als Carnegie, maar gewoon met publieke middelen.

CREATIVE COMMONS BY-SA 4.0

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘Herpak de digitale stad’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Zet als stad en gemeente in op open source ontwikkeling. De gemeente kan lokaal het verschil maken door in technologie te investeren die vrij is van auteursrecht en door iedereen kosteloos gebruikt, aangepast en verspreid mag worden. Stel ook eisen aan de leveranciers en de tech-systemen die in de stad gebruikt worden.
- Decentraliseer het digitale speelveld en ondersteun alternatieven. Geef ruimte aan ontwerpers en programmeurs die het anders willen doen, maar nu vaak als vrijwilligers of eenlingen werken. Verbind betrokken partijen en stel gemeentelijke innovatiefondsen beschikbaar.
- Maak de digitale openbare ruimte participatief. Initieer en faciliteer het publieke debat, en zet in op open source ontwerpen die ook door gebruikers zelf veranderd kunnen worden – ook als ze zelf geen programmeurs zijn.
- Wees transparant over het functioneren van de digitale stad. Maak algoritmes, leermodellen en testmodellen openbaar, controleerbaar en inzichtelijk.
- Investeer in digitale commons. Creëer een online tussenruimte, die niet publiek en niet privaat is, maar gemeenschappelijk. Zet in op alternatieve businessmodellen als Steward Ownership, waarbij stem- en winstrecht worden gescheiden. Binnen dit model is winstmaximalisatie niet het hoogste doel en staat de menselijke maat centraal.

ZIE DE MENS VOOR JE NAAR BELEID KIJKT

MPANZU BAMENGA

Dat er zoiets als ‘ongedocumenteerdheid’ bestaat, laat zien dat er gaten in het huidige immigratiesysteem zitten. Gaten waar mensen tussen kunnen vallen. Of het systeem het nou kan bevatten of niet, deze mensen zijn er. Het is dan ook problematisch wanneer zogenaamde ‘ongedocumenteerden’ onzichtbaar zijn voor het systeem en daarmee uitgesloten worden van basisrechten. We moeten het daarom hebben over een menswaardig beleid, waarbij de mens en menselijke waardigheid altijd leidend zijn, en beleid daaraan dienend.

Menswaardigheid is geen ideologie en kent geen politieke kleur. Het vloeit voort uit het simpele feit dat wij allen mensen zijn; het verbindt ons op de meest elementaire manier. Het is om deze reden dat het principe van menswaardigheid ook is verankerd in de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens. Het is de basis die wij met zijn allen hebben afgesproken over wat een ieder ten minste verdiend. Een dak boven je hoofd. Genoeg en voedszaam eten. Noodzakelijke medische zorg.

Ruimte om je te ontplooiën. De vrijheid om te zijn. Deze rechten zouden niet ter discussie mogen staan. Beleid – ondersteund met financiële middelen – moet deze basisprincipes van een menswaardig leven waarborgen. Daar waar regels op menselijk niveau geen bevredigende uitkomst bieden, moet ruimte zijn om uitzonderingen te maken. Concreet betekent dit twee punten: 1) we moeten zorgen voor sluitend beleid, zodat zo min mogelijk mensen buiten de beleidskaders vallen; 2) we moeten investeren in een stevig vangnet voor alle mensen in nood.

Dit in overweging nemend, zijn er in het Amsterdam van 2030 geen ongedocumenteerden meer. Iedereen die hier is, is rechtmatig: er bestaat geen *inbetween* meer. Tijdelijke pleisters, zoals het generaal pardon, zijn geen blijvende oplossing die de kern van het probleem aanpakt. In het Amsterdam van 2030 worden daarom alle mensen erkend, bijvoorbeeld door een vorm van identificatie, zodat zij toegang hebben tot zorg en mee kunnen doen in de samenleving waar zij onderdeel

van zijn. Dat erkenning hiervoor noodzakelijk is, blijkt bijvoorbeeld uit het huidige probleem met vaccineren: ongedocumenteerden die wél geprikt zijn, kunnen geen QR code krijgen. Terwijl de corona-aanpak ons allen aanspreekt op onze collectieve verantwoordelijkheid, worden mensen die daar gehoor aan geven op deze manier toch uitgesloten.

Menselijkheid betekent ook dat je mensen niet opgeeft, maar hen helpt kansen te creëren om vooruit te komen; bijvoorbeeld om vanuit een onzekere situatie te bewegen naar een duurzaam perspectief. In Amsterdam doen we dat nu met de pilot Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV). Er zijn mensen

die weliswaar onrechtmatig naar Nederland zijn gekomen – met of zonder documentatie – en vervolgens geen verblijfsvergunning krijgen, maar ook niet kunnen terugkeren naar hun land van herkomst. Via de LVV krijgen deze mensen opvang in combinatie met begeleiding om tot een passende oplossing te komen - verblijf in Nederland, doormigratie of vrijwillige terugkeer.

De LVV is een manier om lokale implicaties van een nog-niet sluitend nationaal, Europees en internationaal beleid aan te pakken. Zo zorgt de regeling ervoor dat mensen niet zonder perspectief op straat leven, wat belangrijk is voor de volksgezondheid, openbare orde, maar vooral cruciaal

“In onze hoofdstad hebben we een moedige politiek, die durft controversieel te zijn en te handelen vanuit menselijkheid.”

“Daar waar regels op menselijk niveau geen bevredigende uitkomst bieden, moet ruimte zijn om uitzonderingen te maken.”

is voor het menswaardig bestaan van individuen. De LVV is daarmee een belangrijke stap voorwaarts, maar het betekent niet dat we er al zijn. Het feit dat we een LVV hebben, laat zien dat we met een dieper vraagstuk te maken hebben. Dit vraagstuk is alleen op te lossen als mensen die op de vlucht zijn, in plaats van op onrechtmatige wijze, via een rechtmatige weg en met papieren naar Nederland kunnen komen. Ook voor de mensen die buiten de LVV-kaders vallen moeten er – linksom of rechtsom - uiteindelijk perspectiefmogelijkheden komen door toepassing van discretionaire bevoegdheden of meer adequate ondersteuning bij terugkeer. Amsterdam kan daar handen en voeten

aan geven. In onze hoofdstad hebben we een moedige politiek, die durft controversieel te zijn en te handelen vanuit menselijkheid. Dit geldt niet alleen voor de gemeente, maar ook voor de mensen die ze vertegenwoordigt: ons, Amsterdammers. Wij geven uiteindelijk inspraak over in wat voor stad wij willen leven en hoe wij met elkaar willen omgaan.

In welke rol je mij ook vindt, ik blijf een voorvechter voor fundamentele waarden en mensenrechten. Dit kan alleen in verbinding. Dit kan alleen door elkaar te zien, zeker hen die in de blinde vlek van het systeem vallen.

Door de QR code te scannen kan een aanvulling op deze column gelezen worden.

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘Towards more Humane Policy for Undocumented People’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Realiseer middels een City ID-kaart dat het bestaan van ongedocumenteerden institutioneel erkend wordt.
- Betrek ongedocumenteerden bij het vormgeven van beleid dat hen direct betreft.
- Geef ongedocumenteerden toegang tot een coronapas om te voorkomen dat zij stelselmatig worden uitgesloten van horeca, evenementen en culturele instellingen.
- Ga stigmatisering van ongedocumenteerden actief tegen. Zet een destigmatiserende campagne op die (de positie van) gedocumenteerden zichtbaar maakt.
- Handhaaf geen beleid dat ongedocumenteerden criminaliseert of kwetsbaar maakt voor opsluiting en uitzetting.
- Zorg voor een verbeterde toegang tot wonen, zorg, de bancaire infrastructuur, arbeidsmarkt en het onderwijs voor ongedocumenteerden. Neem hierbij zoveel mogelijk barrières weg.

DE IDEALE GEZONDE SCHOOLDAG

JAAP SEIDELL

Circa 300.000 kinderen in Nederland gaan dagelijks naar school zonder ontbijt. Sommige basisscholen rapporteren dat 60 tot 70 procent van de kinderen geen ontbijt krijgt. Dat betekent meestal dat ze al in de ochtend problemen hebben met concentratie. Op de langere termijn nemen geheugen en leervermogen en daarmee schoolprestaties af. Vaak wordt in deze gezinnen door gebrek aan geld, tijd, kennis en voedselvaardigheden minder gezond gegeten. Goedkoop bewerkt gemaksvodsel dat rijk is aan calorieën, suiker, vetten en zout maar met weinig voedingsstoffen zoals vitamines, mineralen, eiwit, goede vetzuren en vezel.

Vaak is er op basisscholen rond tien uur een kleine pauze waarin de meeste kinderen een ‘verantwoord tussendoortje’ eten dat ze hebben meegekregen. Vaak een koek, snoep of een reep. Gelukkig hebben steeds meer scholen (ook in Amsterdam) daar regels voor en wordt ouders gevraagd fruit en/of groenten mee te geven. Ook zijn er scholen die gebruik maken van EU-schoolfruit.

Veel scholen hebben inmiddels een continuooster waarin kinderen beginnen tussen acht uur en half negen en de schooldag eindigt tussen twee uur en half drie. Er is een korte middagpauze van doorgaans een half uur. In die tijd

moeten de kinderen hun jassen aandoen, naar buiten gaan om te spelen, weer terug in de klas komen én lunchen. In veel scholen is dit half uur pauze ook nog onderwijstijd, dus wordt er ook gekeken naar schooltelevisie. Er is daardoor slechts tien tot vijftien minuten om te eten. Wat betekent dat veel kinderen snel een trommeltje brood leeg proberen te eten (doorgaans witbrood of bruinbrood zonder vezels) en dat wegspoelen met een suikerhoudend drankje (zuivel met suiker, fruitlimonade of vruchtensap). Zelden bevatten lunchtrommeltjes fruit, groenten of volkoren graanproducten, laat staan eiwitrijke producten als vis, vlees, bonen of ei.

Ook is er volgens deskundigen op zo’n schooldag veel te weinig tijd om te spelen en lichamelijk actief te zijn. Daarnaast kunnen veel kinderen om half drie niet naar huis omdat hun ouders overdag werken en moet er gekeken worden naar naschoolse opvang (professioneel of bij familie of vrienden).

Het is niet vreemd dat maar 1 tot 5 procent van de kinderen in Nederland genoeg groenten eet en dat een kind jaarlijks ongeveer het eigen lichaamsgewicht aan toegevoegde suikers binnenkrijgt. En er zijn begrijpelijkerwijs grote sociale verschillen in gezond gedrag. Dat zien we terug in de cijfers. Veel meer kinderen uit gezinnen met een kwetsbare sociaaleconomische positie hebben overgewicht dan gezinnen die het financieel beter hebben.

Dat kan natuurlijk anders. Veel landen laten zien dat scholen (gesteund door de landelijke of lokale overheid) hun verantwoordelijkheid nemen en zorgen voor een schoolontbijt, een gezonde schoollunch en langere pauzes om te kunnen spelen en bewegen. Ook in Nederland is veel onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van het verlengen van de schooldag waardoor er meer tijd is voor bewegen en gezond eten. Projecten als ‘Gezond eten op school’ en

“Vaak wordt in deze gezinnen door gebrek aan geld, tijd, kennis en voedselvaardigheden minder gezond gegeten.”

“Sommige basisscholen rapporteren dat 60 tot 70 procent van de kinderen geen ontbijt krijgt.”

‘De Gezonde Basisschool van de Toekomst’ laten zien dat er gunstige effecten zijn op het gedrag en de gezondheid van de kinderen. Een dergelijke schooldag draagt ook bij aan het verkleinen van de sociale verschillen in gezondheid. Ook de sfeer in de klas verbetert en het pestgedrag neemt af.

Ook zijn er gunstige effecten van voedseleducatie zoals schooltuinwerk, boerderijeducatie en smaaklessen. In Amsterdam zijn er al veel scholen die aandacht hebben voor gezondheid en gedrag. Er zijn al ruim 135 zogenaamde Jump-in scholen. Vaak leggen die nog wel de verantwoordelijkheid voor gezond gedrag voornamelijk bij de ouders. En we weten dat bij veel ouders de kennis, vaardigheden en mogelijkheden ontbreken om die verantwoordelijkheid te nemen. Bij een gezonde schooldag voor alle Amsterdamse kinderen betekent dat er aandacht is voor gezonde voeding (ontbijt, tussendoortjes, traktaties en de lunch) en voldoende bewegen (in de pauze, de gymles maar ook tussen de lessen door). Dat kan niet zomaar op het bordje terechtkomen van

de scholen die al zoveel moeten, tenzij zowel de scholen en ouders op dit terrein financieel en logistiek ontzorgd worden door de landelijke en lokale overheid.

Wat kan Amsterdam concreet doen?

1. Zorg voor een schooldag waarin voldoende tijd is om te spelen, te bewegen en te eten.
2. Zorg ervoor dat kinderen niet zonder ontbijt naar school komen (verzorg het voor kwetsbare kinderen) en zorg voor een gezonde schoollunch (en maak dat logistiek en financieel haalbaar voor scholen en ouders).
3. Zorg daarnaast voor voedseleducatie voor ieder kind en betrek daar de ouders bij.

Investeer in een gezonde generatie kinderen waarin gezond gedrag de norm is. Het remt de verdere explosieve stijging van chronische mentale en fysieke welvaartsziekten en verkleint de groeiende gezondheidsverschillen. De toekomst van onze kinderen en daarmee van onze stad is er belangrijk genoeg voor.

“Zelden bevatten lunchtrommeltjes fruit, groenten of volkoren graanproducten, laat staan eiwitrijke producten als vis, vlees, bonen of ei.”

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘De ideale schooldag’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Maak voorschool gratis. Zelfs als er lage kosten aan verbonden zijn, blijft het een drempel voor veel ouders om hun kinderen naar een voorschool te sturen.
- Richt de schoolweek anders in. Laat externe organisaties één schooldag per week invullen, bijvoorbeeld over kunst en cultuur of persoonlijke ontwikkeling. Dit geeft kinderen en jongeren de kans om ook andere vaardigheden te ontwikkelen. Dit draagt bij aan kansengelijkheid, het verlagen van de werkdruk voor docenten en het terugdringen van het lerarentekort.
- Betrek kinderen en jongeren bij besluitvorming. Ga op zoek naar manieren om kinderen en jongeren te betrekken bij het inrichten van de schooldagen. Geef meer vrijheid voor verdieping op basis van eigen interesses.
- Wees als stad een beetje burgerlijk ongehoorzaam. Veel beslissingen over het onderwijs liggen bij de landelijke overheid. Onderneem actie op eigen initiatief. Financier bijvoorbeeld alternatieve lesdagen.

DE WALLEN HEBBEN GEEN COFFEESHOP-PROBLEEM, MAAR EEN TOERISTENPROBLEEM

THIJS ROES

Onlangs vond in Pakhuis De Zwijger de avond 'Een einde aan drugsparadijs Amsterdam' plaats, over het terugdringen van criminaliteit in de stad. Eén van de voorstellen die werd besproken, was het sluiten van coffeeshops voor toeristen (het ingezetenen criterium). Een maatregel die wordt gesteund door lokale bewoners en ondernemers, vooral die op de Wallen.

Mensen komen vanuit de hele wereld naar Amsterdam om hier van de vrijheid te genieten, maar Amsterdammers zelf lijken zelden openlijk trots op hun coffeeshops. Ze worden slechts genoemd in discussies over overlast in de stad. Vaak worden ze gezien als iets voor de

toeristen, ook al heeft volgens het CBS 17 procent van de Amsterdammers in de afgelopen twaalf maanden wiet gerookt.

De afgelopen jaren heeft Amsterdam tientallen coffeeshops gesloten, vooral in het centrum maar ook daarbuiten. Eerst binnen het kader van Project 1012 (postcode van het wallengebied) en rond 2015 om juist een toeristenverbanning af te weren. Toenmalig minister Opstelten wilde landelijk geen toeristen meer in de shops hebben, maar burgemeester Van der Laan vreesde voor de problemen die dat in Amsterdam zou opleveren. Van der Laan leek geen moment te twijfelen en besloot bijna twintig coffeeshops in de buurt van scholen te sluiten om Den Haag op afstand te houden.

Met één been in een criminele wereld - vanwege het uitblijven van legalisering van wiet - en met het andere in een zichtbare wereld waarin ze zowel geroemd als verguisd worden: coffeeshops zijn al jaren een kop van jut in de stad, die regelmatig gebruikt worden om de problemen van de stad op te projecteren. Deze keer om de toeristenstroom te verminderen.

Is er dan geen probleem op de Wallen? Natuurlijk wel, dus het is begrijpelijk dat bewoners van die buurt met een hamer op zoek gaan naar een spijker om op te slaan. Maar de overlast van toeristen op de wallen wordt vooral veroorzaakt door goedkope vliegtickets, digitalisering van het boeken van accommodaties en het feit dat het Red Light District het eerste is wat mensen wereldwijd te binnen schiet als ze aan Amsterdam denken.

Toeristen weten vaak niet beter: ze komen naar de Wallen omdat ze naar Amsterdam komen - want dat is alles dat ze kennen. En de afgelopen jaren is het steeds makkelijker geworden om naar Amsterdam te komen, afgezien van Corona natuurlijk. Al dat gemak pakt zich uiteindelijk samen in de steegjes van het oudste stukje van de stad en dat levert leefbaarheidsproblemen op.

Een culture war rond coffeeshops, zoals die nu wordt begonnen door de groep ondernemers en bewoners van de Wallen, is niet de oplossing. Ook tijdens de avond in de Zwijger werd gesproken over 'schreeuwende toeristen' die op de coffeeshops zouden afkomen - om 'te zuipen en te blowen', zoals een bezoeker het omschreef.

Zuipen mag niet in een coffeeshop (alleen als het zoete fruitdrankjes zijn) - en een dergelijke houding verraaft de nauwe discussie die er momenteel wordt gevoerd rond wiet. De pijlen staan immers niet gericht

“Zo ging in Zuidoost pas in 2017 de eerste coffeeshop open, voor een stadsdeel van 90.000 inwoners!”

“Mensen komen vanuit de hele wereld naar Amsterdam om hier van de vrijheid te genieten, maar Amsterdammers zelf lijken zelden openlijk trots op hun coffeeshops.”

op de tientallen kroegen die de Wallen rijk is. Niet dat ik daar nu de vinger wil heenwijzen, maar het blijft gek dat in discussie rondom overlast de Engelse pubs niks hoeven te vrezen, terwijl de mensen die onder hun capuchon hun wiet zitten te verkruimelen worden beschuldigd van het veroorzaken van overlast. Dat verraadt de culturele strijd die hieraan ten grondslag ligt.

Als we toeristen gaan verbannen uit de coffeeshops, blijven we met een illegale wietmarkt voor toeristen zitten. Want zolang er coffeeshops in Amsterdam zijn waar wiet wordt verkocht, zullen bezoekers er vanuit gaan dat ze er via via echt wel aan kunnen komen.

Het bloed zal gaan kruipen waar het niet gaan kan: Amsterdammers zullen door toeristen worden aangesproken

bij het naar binnengaan van shops, om voor hen cannabis te kopen. De steegjes rondom Amsterdam Centraal zullen permanent bezet gaan worden door straatdealers. En dan zitten we ons over tien jaar bij De Zwijger af te vragen waarom de straatdealers het toch zo onleefbaar hebben gemaakt in het centrum.

Ook zou het imago van de stad een deuk oplopen bij de studenten, techwerkers en vrijdenkers die de stad nodig heeft om zich te onderscheiden in Europa. Het wordt zelden van de daken geschreeuwd, maar Amsterdam is mede zo'n sterk merk dankzij de wiet. Haal het weg en er blijft een soort Wenen over.

Nu joints op steeds meer plaatsen in Mexico, Canada en de Verenigde Staten onderdeel van het straatbeeld

worden, moeten we afvragen of we niet meer naar de toekomst moeten kijken in plaats ons blind te staren op de huidige situatie, of die van de afgelopen veertig jaar. Zelfs Duitsland lijkt nu cannabis te gaan legaliseren, zoals de nieuwe regering daar heeft aangekondigd. Halen mondiale ontwikkelingen lokale discussies als deze niet in?

Aan spreiding van coffeeshops is lang niks gedaan. Pas recent is dat een klein beetje op gang gekomen. Zo ging in Zuidoost pas in 2017 de eerste coffeeshop open, voor een stadsdeel van 90.000 inwoners! Recent is een tweede coffeeshop vanuit het Centrum verhuisd naar een afhaallocatie in Zuidoost.

Mocht de stad willen kijken naar het ontlichten van de Wallen, dan is daar misschien nog iets te halen. Maar weinig ondernemers zullen snel hun gouden locaties willen opgeven. Bij De Zwijger werd daarom de suggestie gedaan dat verkoop aan toeristen misschien alleen in bepaalde gebieden zouden moeten worden verboden, zodat de toeristen meer kunnen worden gespreid over de stad. In welke richting de discussie over de coffeeshops ook gaat, daar ligt misschien het begin van een compromis.

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma 'Einde aan Drugsparadijs Amsterdam' de volgende adviezen geformuleerd.

- Legaliseer niet alleen de verkoop van cannabis, maar ook het verbouwen en vervoeren ervan.
- Gebruik de coffeeshop als buffer. Als jongeren en andere mensen op een veilige plaats en onder toezicht legaal cannabis kunnen verkrijgen en gebruiken, is de kans kleiner dat ze op andere middelen overstappen.
- Investeer in de strafrechtketen. Zorg voor meer agenten op straat en meer rechters zodat er snel geprocedeerd kan worden als groothandelaren gepakt worden.
- Investeer in kansen voor jongeren. De stad moet jongeren die een eerste misstap begaan het 'goede' pad op helpen via bijvoorbeeld werk, stage of opleiding.
- Geef betere voorlichting over drugs- (en alcohol)gebruik om misbruik onder jongeren te voorkomen. Verhoog de minimale gebruiksleeftijd in het centrum.
- Spreid coffeeshops over de stad om de leefbaarheid in de binnenstad te bevorderen. Vestig shops niet alleen in het centrum, maar ook in Zuidoost, Nieuw-West, Noord etc.

HOE KUNNEN WE DE COMMONSGEDACHTE GEBRUIKEN OM GRONDSPECULATIE TEGEN TE GAAN?

NATASHA HULST

Economisch historicus Karl Polanyi noemde grond een geschenk van de natuur en hij vond daarom dat grond, net als geld en arbeid, een 'fictief goed' is omdat het niet voor de verkoop wordt geproduceerd. Het is goed om te realiseren dat grond als privé-eigendom een bedenksel is van de moderne, westerse cultuur. Voor aanvang van de moderniteit waren in de meeste landen de 'commons' de norm. Ook in Nederland wordt vanaf de twaalfde eeuw met 'meent', 'marke' of 'gemeynt' een gedeeld stuk grond aangeduid. 'Gemene gronden' zijn archetypische commons. Volgens Polanyi mogen grond en arbeid niet aan wetten van vraag- en aanbod worden onderworpen. Deze 'commodificatie' leidt ertoe dat dat mensen en ecosystemen worden

behandeld als objecten die onderhevig zijn aan de grillen van markten, in plaats van als levende wezens met hun eigen intrinsieke behoeften. Grond, maar ook arbeid en geld als het basiselementen van de productie, werden in Europa pas vanaf 18de eeuw handelswaar in het economische denken.

Nu in de 21ste eeuw ontdekken we dat dit culturele principe van grond-als-privé-eigendom in toenemende mate zijn grenzen nadert. Zelfs in Amsterdam, waar de meeste grond in erfpacht wordt uitgegeven en in eigendom is van de gemeente, wordt het speculeren met grond en vastgoed begunstigd boven vitale sociale en ecologische behoeften. De uitdagingen voor grondpolitiek

zullen nog groter worden door onze aanstaande, onvermijdelijke overgang van een 'fossiele economie' naar een biocompatibele, ecologische economie. De groeiende bevolking en klimaatverandering zullen de druk op het grondoppervlak voor huisvesting, hernieuwbare energiebronnen, voedsel en vezels verder vergroten.

Van grond als commodity (handelswaar) naar grond voor de community (gemeenschap)

De lage rentetarieven van de afgelopen jaren hebben de investeringen in grond en onroerend goed enorm aangewakkerd. De financialisering van grond – het gebruik van grond en vastgoed als vehikel voor speculatie – stimuleert perverse praktijken. Het wordt winstgevend om luxe flatgebouwen te bouwen en deze leeg te laten staan in de verwachting dat de waarde van de grond zal stijgen. Het wordt mogelijk om winst te maken door bossen te kappen. Het is zelfs aantrekkelijker om te speculeren in onroerend goed dan om te investeren in ondernemingen of nuttige innovaties die het maatschappelijk en ecologisch welzijn vergroten. Niet verwonderlijk dat financialisering van grond wereldwijd heeft geleid tot gestage daling van het eigenwoningbezit en toename van het grootgrondbezit. Zoals Piketty aantoonde, is de toegenomen concentratie van rijkdom en de daaruit voortvloeiende ongelijkheid geen toeval, maar een structureel kenmerk van het kapitalisme dat per definitie de

democratische orde van samenleving en rechtsstaat bedreigt en dat daarom in een democratie steeds moet worden beteugeld.

Ondanks de centrifugale kracht van het huidige financiële kapitalisme die privaat financieel gewin voorrang geeft boven publieke behoeften, zijn er veel voorbeelden die bewijzen dat er andere manieren zijn om maatschappelijke waarde te scheppen binnen de grenzen van een democratische rechtsstaat. Dit kan bovendien met inachtneming van het noodzakelijke ecologische evenwicht. Commons creërende sociale systemen kunnen de persoonlijke en politieke wil voor echte verandering versterken. Want het wordt steeds duidelijker dat noch de staat, noch de markt in staat zijn om land te beheren voor toekomstige generaties. Belangen op korte termijn – de volgende verkiezingen en driemaandelijks winstrapportages – hebben de overhand onder politieke functionarissen en bedrijven, ten koste van verantwoord grondbeheer op de langere termijn.

Grond bevrijden van markt druk en financiële druk opent echter nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld om verschillende soorten mensen samen te brengen rond een gedeeld doel. Tegelijkertijd kan deze 'decommodificatie' de gelijkwaardige toegang tot grond op lange termijn veiligstellen, waarbij vluchtige economische en politieke trends

worden vermeden. Door grond democratisch te laten besturen door de gemeenschap en lokaal in te bedden in robuuste commonsstructuren, worden kortetermijnbelangen vermeden. Zo kunnen gemeenschappen meer verstandige investeringskeuzes maken en zorgen voor rentmeesterschap voor toekomstige generaties.

In beleid en politiek wordt grond als handelswaar niet als probleem beschouwd. Geen enkel verkiezingsprogramma behandelt ‘grondpolitiek’. Ook in recente discussies over onteigening van landbouwgrond ontbreekt een visie op alternatieven. Ondanks vele overtuigende voorbeelden van gedeecommodificeerde grond die onder gemeenschapsbeheer is geplaatst, is er geen mainstream verhaal over het onttrekken van grond aan de speculatieve markt en het plaatsen ervan in commons.

Sinds 2020 is er ook in Nederland een burgerbeweging op gang gekomen. Er wordt niet langer gewacht op de politiek en burgers nemen het heft in eigen hand. Land van Ons, Aardpeer, Lenteland, Grond van Bestaan en het Veerhuis hebben zich, geïnspireerd door het succes van organisaties zoals Terre de Liens in Frankrijk, de afgelopen jaren gericht op het vrijkopen en het ecologische beheer van landbouwgrond. Maar ook in steden zijn talloze voorbeelden, zoals Stad in de Maak

(Rotterdam) en Europese Community Land Trust organisaties (Brussel, Barcelona en Amsterdam Zuid-Oost), waarin burgers zich inspannen om grond vrij te maken voor betaalbare woningen en culturele voorzieningen voor nu en de eeuwigheid. Nu deze beweging groeit is de vraag niet langer waaróm we commonsstructuren voor grond zouden moeten creëren, maar hóe we voldoende geld kunnen verzamelen (al was het maar voor een kort moment) om grond te verwerven, zodat we de grond voor huidige en toekomstige generaties bevrijden van marktcontrole en veiligstellen voor sociale en ecologische doeleinden.

Hoe het nieuwe Amsterdamse college deze maatschappelijke beweging kan ondersteunen

De economie van de 21ste eeuw – de donuteconomie – is niet meer de aan groei verslaafde, op fossiele brandstoffen draaiende machine van weleer. Amsterdam heeft de laatste jaren bijvoorbeeld met het ondersteunen van woningcorporaties zoals de Nieuwe Meent en de Warren een mooie stap gemaakt. Het is nu van belang dat deze trend verder wordt doorgezet in uitgifte en bestemming van grond en de behoefte van de lokale gemeenschap. Want de verkoop van grond is nog steeds een verdienmodel van de stad. Met de verkoop aan de hoogste bieder worden financiële tekorten op andere terreinen aangevuld, iets wat vanuit de huidige economische

logica de beste keuze lijkt. Een bekend voorbeeld van deze praktijk is de Lutkemeerpolder, die laat zien dat wat budgettair logisch lijkt niet automatisch de beste keuze is voor de lange termijn. Het plan voor Voedselpark Amsterdam en het daarvoor vrijkopen van de Lutkemeerpolder biedt de stad een kans en illustreert hoe commons politieke patstellingen kunnen doorbreken.

Deze eeuw, waarin duidelijk is geworden dat wij als mensheid op planetaire grenzen stuiten, heeft behoefte aan een geheel andere benadering. Die staat of valt bij het vermogen van overheden te kunnen omdenken en om kortlopende monetaire boekwaarde om te buigen tot langdurige sociale en ecologische waarde. Op dit moment staat de marktwaarde van de grond het creëren van andere waarden in de stad in de weg. Denk aan de landloze stadsboer, de winkel die zijn prijzen moet verhogen om gelijke tred te houden met de stijgende huurprijs, het gezin dat moet verhuizen omdat het zich niet kan veroorloven om in de buurt te blijven wonen. Het herstel van de commons heeft een groot potentieel, niet alleen om grondspeculatie tegen te gaan, maar ook om de democratische en duurzame samenleving te versterken.

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘Een complete stad, een eerlijke grondverdeling’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Leg de grondprijs niet volledig vast, maar laat ruimte over in de uiteindelijke grondprijs voor hogere ambities van de uitvoerende partij. Stimuleer extra duurzame initiatieven, die bijvoorbeeld CO2 uitstoot verlagen – zoals het bouwen met biobased materialen – door een lagere grondprijs te bieden.
- Neem vergaande voorwaarden op zoals anti-speculatiebeding, ingroeihuren en andere maatregelen om de betaalbaarheid van woningen voor langere tijd te garanderen.
- Tender minder op kavelniveau en meer op gebiedsniveau.
- Neem de gemeenschap mee in het bepalen van de grondprijs en de bestemming van kavels.
- Geef niet elke vierkante meter in Amsterdam een bestemming. Laat 10 tot 20 procent van de grond vrij voor flexibele en tijdelijke bestemmingen die meegroeien met de wensen van de buurt.
- Bouw niet enkel sociale huurwoningen, maar ook sociale bedrijfsruimtes.
- Benut het vereveningsfonds ook buiten de grenzen van de gemeente Amsterdam.

KRAAK DE CRISIS

MELISSA KOUTOUZIS

Tijdens de vragenronde over de ontruiming van het recent gekraakte pand Hotel Mokum in de gemeenteraad op 1 december, was burgemeester Halsema stellig: “Kraken is strafbaar.” De discussie dat de noodzaak tot kraken eventueel met de huidige woningmarkt te maken heeft, daar wil onze burgermoeder graag “buiten blijven”. Het feit dat zij, hoeder van de stad, formeel partijoverstijgend moet handelen, betekent niet dat haar visie apolitiek hoeft te zijn. In plaats van het doorbreken van een systeem dat de sterksten en de vastgoedbezitters (ofwel de rijksten) beschermt, kiest ze ervoor om de strijd tegen leegstand en ongelijkheid moeilijker te maken.

Ja, wellicht heeft de kraak door een relatief jonge groep leraren en kunstenaars – die een cultureel

buurtcentrum aan het creëren waren – inderdaad iets met ‘de discussie over de woningmarkt’ te maken. Als dat zo is, dan hoop ik dat de recente woonprotesten daar aan hebben bijgedragen. Arm Amsterdam. Duizenden leegstaande panden, honderden sociale huurwoningen die worden gesloopt, de verdringing van hele gemeenschappen met migratieachtergrond, het verdwijnen van buurthuizen, broedplaatsen en culturele vrijhavens (niet-commerciële fysieke ruimtes waar een mens ook zonder budget mag bestaan), de hoogste stijging van huur- en koopprijzen ooit, de toename van miljonairs in de stad, en tegelijkertijd een aanzienlijke stijging van het aantal dak- en thuisloze mensen. Kortom, de grootste wooncrisis sinds WOII.

Nu wordt mij gevraagd om na te denken over hoe Amsterdam er over enkele jaren uit kan zien, als we een andere visie voor de stad creëren en bijvoorbeeld creatief gebruik zouden maken van leegstaande woningen, kantoren of hotelkamers. Dat doe ik graag: dromen, juist ook over de toekomst. Hoe zou de stad er over tien, twintig, vijftig jaar uit zien als we ons nationaal en gemeentelijk woonbeleid anders inrichten? Als we de grond die in feite van ons allemaal is, eerlijker verdelen, en het recht op huisvesting centraal zouden zetten? Als we de stad samen zouden opeisen, gemeenschap voorop zou staan en spookachtige ruimtes die anders staan te verstoffen of verkrotten weer bezielt zouden worden door mensen? Als bewoners meer zeggenschap krijgen over hun buurt, en de kaders voor participatie en democratiseringsbeleid niet door bureaucraten, maar door de serieuze tegenmacht van de buurt wordt bedacht en uitgevoerd? Als we niet alleen in sommige wijken beleggers zouden gaan weren, maar vooral ook flexcontracten zouden afschaffen en tegelijk huurinkomsten zouden belasten, zodat diezelfde beleggers niet worden aangemoedigd om schaamteloos te profiteren van woononzekerheid en woningnood? Als we de vrije huursector zouden reguleren, zodat de huur niet stijgt tot wat de verhuurder er maar voor wil vragen. Als we – bij wijze van spreken – de Zuidas in de as zouden leggen en

het vermogen van de rijken zouden belasten? Als we de klimaatcrisis serieus zouden nemen, en alles op alles zouden zetten om de manier waarop onze stad is vormgegeven, inclusief onze woningen, radicaal zouden verduurzamen? Als brede toegankelijke volkshuisvesting de norm zou zijn en wachtlijsten van vijftien jaar voor sociale huurwoningen tot het verleden zouden behoren?

Dromen over zo’n toekomst is niet onrealistisch. Het kan allemaal, en ik zou zelfs durven stellen dat het verwezenlijken ervan wijs zou zijn. De wooncrisis is namelijk een van de grootste ongelijkheidsveroorzakers van ons land. De ongelijkheid tussen zij die een huis bezitten en zij zonder vastgoed, tussen arm en rijk, jong en oud wordt steeds groter en dat vormt

“De wooncrisis is een van de grootste ongelijkheidsveroorzakers van ons land.”

“Slaap jij goed terwijl je weet dat er in onze stad mensen op straat slapen?”

een bedreiging voor het functioneren van de gehele samenleving. We hebben deze situatie zo uit de hand laten lopen dat zelfs het IMF en de Nederlandse Bank stellen dat Nederland er een prioriteit van moet maken om toenemende (vermogens)ongelijkheid een halt toe te roepen.

Na de hardhandige ontruiming van Hotel Mokum – een bruisende plek waar je zonder portemonnee naar binnen kon en die voor de kraak anderhalf jaar leeg stond – kost het mij iets meer moeite om te dromen. Een meer alarmerende gedachte blijft zich namelijk opdringen: het besef dat de strijd om de stad keihard is en dat die ruimtes niet zomaar met ons zullen worden gedeeld. Terwijl wij de afgelopen tien jaar in debatcentra praatten over hoe we onze stad graag ingericht zien, is de helft van Amsterdam intussen opgekocht door beleggers. We handhaven wel op kraken, maar niet op leegstand. Nationale wetgeving maakt dat mogelijk, de burgemeester geeft er prioriteit aan en het college staat erbij en kijkt ernaar. Zodra we daar in solidariteit met een grote groep van

verschillende mensen samen tegen in verzet komen, is de kans groot dat het politieapparaat klaarstaat om dat verzet kort en klein te slaan.

Een tweede gedachte die zich blijft opdringen is dat terwijl ik dit opschrijf, op een comfortabele stoel zit, in een verwarmde kamer met het licht aan. Buiten is het donker en koud, en het regent al de hele dag. Winter has come. De vraag die ik mijzelf en elke Amsterdammer stel is: slaap jij goed terwijl je weet dat er in onze stad mensen op straat slapen?

Een vrije stad is een culturele stad, en andersom. Maar geen van beide heeft nog enige betekenis als de basis niet eerst verwezenlijk wordt: een waardig bestaan voor iedereen die in deze stad probeert te leven. Als wij samen een poging doen om Mokum terug te pakken – op welke manier en met welke middelen dan ook – laten we dan niet alleen toegankelijke gemeenschappelijke ruimtes opeisen voor sociaal-culturele ontplooiing. Laten we dan samen ook een vuist maken en een duidelijke grens stellen: in Amsterdam slaapt niemand op

straat. Zoals de slachtoffers van de toeslagenaffaire jarenlang stilletjes hebben moeten lijden, zo is het leed en de vernedering die samengaat met huisuitzettingen en dakloosheid iets waar we als middenklasse niet graag over spreken, laat staan massaal tegen protesteren – omdat wij dat leed zelf niet ervaren. Maar ondertussen hebben ook steeds meer mensen met een modaal inkomen geen toegang tot een woning en is er een toename van zogenaamde economische dakloosheid. Ik kan alleen maar hopen dat deze ontwikkeling zal leiden tot meer onderlinge solidariteit tussen de verschillende slachtoffers van de wooncrisis.

“Terwijl wij de afgelopen tien jaar in debatcentra praatten over hoe we onze stad graag ingericht zien, is de helft van Amsterdam intussen opgekocht door beleggers.”

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘Kraak de crisis’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Pas het belastingstelsel aan op landelijk niveau.
- De financiële ongelijkheid tussen mensen die huren en mensen die een woning bezitten moet zo klein mogelijk worden.
- Amsterdam moet particuliere verhuurders belasten, om marktwerking op de woningmarkt in te perken.
- Verbeter de investeringsmogelijkheden van corporaties via een lastenverlichting. Een logische maatregel is dan de aanpassing van de verhuurderheffing. Voeg een extra prikkel in, bijvoorbeeld een lastenverlichting afhankelijk van hoeveel woningen er gebouwd worden.
- Bouw meer (sociale) woningen, zij het onder strikte regelgeving die onder andere de stikstofuitstoot in acht neemt. Er moet gemengd gewoond worden met een focus op gedeelde voorzieningen voor alle bewoners.
- Stel een huurbetrouwings in om verdere huurstijging te voorkomen.
- Registreer huurcontracten om de controle over de woonmarkt te bewaren.
- Maak onteigening van panden, zoals in Berlijn, bespreekbaar: wonen is een recht.
- Pak leegstand aan door blended use (gemengd gebruik van ruimtes) te stimuleren en bestemmingsplannen aanpasbaar te maken.
- Breidt de zelfbewoningsplicht uit (van huizen onder de 512.000 euro voor de eerste vier jaar) naar een algehele bewoningsplicht.
- Geef expats beperkte toegang tot de woningmarkt.
- Pak scheefwonen aan. Kleiner wonen moet (financieel) aantrekkelijker gemaakt worden voor mensen die te groot wonen.

GELIJKHEID. NORMAAL? NEE. HOKJESDENKEN. NORMAAL? JA. HUH?!

IMANE VALK

We leven in de 21ste eeuw. Maar nog steeds vinden we het normaal om mensen in hokjes te stoppen en te discrimineren. Terwijl we allemaal gelijk zijn, maar toch anders. We moeten elkaar helpen, verder brengen en onze talenten ontwikkelen. We verdienen allemaal een gelijke, eerlijke kans. Dat bereiken we alleen als we naar elkaar omkijken met een nieuwe blik. Een blik die niet uitgaat van waar je vandaan komt, hoe je eruit ziet of welk geslacht je hebt. Maar een blik die uitgaat van wie je bent, wat je talenten zijn en wat jij kan doen om de wereld te verbeteren.

Het is goed om daarover in gesprek te gaan. Met iedereen, van jongs af aan. Het is belangrijk dat er ook naar ons kinderen en jongeren wordt geluisterd,

want wij zijn de toekomst. Wat volwassenen nu beslissen heeft direct impact op ons, en ook later. Ik vind het erg apart dat wij daar geen stem in hebben, dat er niet altijd naar ons wordt geluisterd en dat wij niet altijd serieus genomen worden.

Denk er maar eens over na... Het verlengde van *feminism* is *childism*. Nu ik dit schrijf wordt het niet herkend op mijn toetsenbord... Erg raar, want dit begrip betekent het luisteren en serieus nemen van een kinderstem en daar ook iets mee doen. Zelf merk ik dat dit nog niet altijd gebeurt. Dus hierbij ook een oproep: doe wat met onze stem, zorg ervoor dat wij blijvend mee kunnen doen, mee kunnen praten en neem ons serieus.

Meedoen en meepraten (participeren) is een kinderrecht (Grondwet Artikel 12 en 13). Net als het recht om beschermd te worden tegen discriminatie (Artikel 2). Dit valt allemaal terug op gelijke kansen. De overheid moet er alles aan doen om ervoor te zorgen dat elk kind echt gebruik kan maken van zijn rechten (Artikel 4). Er moet oog zijn voor alle rechten uit het Kinderrechtenverdrag. Want deze rechten worden vaak als vanzelfsprekend gezien door mensen die het goed hebben. Terwijl er genoeg kinderen zijn in de wereld, maar ook dichtbij huis – hier in Amsterdam – die niet al hun rechten kunnen uitoefenen.

Help kinderen die hulp nodig hebben, wees er voor elkaar en sta op voor jouw rechten en die van een ander. Wij leven samen in de wereld, in Nederland en in Amsterdam. Zorg ervoor dat iedereen zich fijn, veilig en zichzelf voelt in de stad. Want er is maar één iemand op de wereld zoals jij en dat ben jij. Je bent prachtig zoals je bent, dus wees jezelf. Wees eerlijk naar jezelf en naar een ander. Heb respect voor elkaar, breng elkaar verder. Denk met een nieuwe blik, wees open. Luister naar kinderen en jongeren, neem ons serieus. Ga met ons in gesprek, ga in gesprek met de toekomst. Kijk naar vandaag met een blik op de toekomst.

We zijn allemaal gelijk en toch anders.

“Wat volwassenen nu beslissen heeft direct impact op ons, en ook later.”

DE KRACHT VAN HET MIDDEN

SANNE BLOEMINK

“Hoogopgeleiden zijn niet langer de elite. De toekomst ligt in handen van handwerkers.” In een uitzending van VPRO Tegenlicht maken we kennis met de innemende loodgieter Mo Talbi die lachend constateert dat hij vanwege het gebrek aan concurrentie zelf zijn prijzen kan bepalen.

Het grote tekort aan technisch personeel, vaak opgeleid op het mbo, begint zorgelijke vormen aan te nemen. Dat is niet alleen een probleem voor de woningbouwopgave en infrastructuur van Amsterdam, het is ook cruciaal voor de op handen zijnde transitie. We kunnen nog zulke mooie plannen maken voor de ‘groene revolutie’; deze is uiteindelijk gedoemd te mislukken zonder goed opgeleide installateurs

van zonnepanelen, bouwers van windmolens en groenbeheerders. “Er is een herwaardering nodig van ambacht”, zo luidt de overtuigende boodschap van de Tegenlichtuitzending.

Investeren in het mbo is dan ook een economisch verstandig idee dat de gemeente volgt. Middels de mbo-agenda stimuleert Amsterdam al jaren “aantrekkelijk, vernieuwend en toekomstgericht middelbaar beroepsonderwijs”, aldus de website van de gemeente.

Over niet-technische banen in het middenveld klinkt echter meestal een heel ander verhaal dan dat van ‘de nieuwe elite’. Deze banen zouden onder druk staan door toenemende

robotisering, digitalisering en internationalisering. Er zou geen behoefte meer zijn aan secretaresses, boekhouders en juridisch medewerkers. Neem de krantenkop in de NRC van 23 september 2021: ‘Blijven er genoeg banen voor de middenklasse? Ik ben daar erg bezorgd over’. De kop stond boven een interview met de Amerikaanse hoogleraar David Autor die onlangs een lezing hield bij het Centraal Planbureau (CPB). Nieuwe cijfers van het CPB laten inderdaad zien dat het percentage routinematige taken in beroepen in Nederland de laatste zeventien jaar is afgenomen van 31 naar 24 procent.

Rineke van Daalen, als socioloog verbonden aan de UvA en auteur van meerdere boeken over het (v)mbo, vindt het “absoluut noodzakelijk” dat we ons verdiepen in de effecten van digitalisering en internationalisering op de banen van de middenklasse, maar ze vindt het “jammer” dat het debat niet juist meer gericht is op de “verbetering van deze banen met behulp van technologie en de opkomst van nieuwe taken en daarmee nieuw werk.” Autor kijkt in zijn analyses dan ook meestal niet naar banen, maar naar taken. Ook de cijfers van het CPB gaan niet over banen, maar over taken. Van Daalen: “Bepaalde taken verdwijnen, maar andere taken ontstaan juist weer, waardoor uiteindelijk ook weer nieuwe banen ontstaan.’

In een artikel uit 2015 wijst Autor erop dat automatisering in de afgelopen decennia duidelijk *niet* heeft geleid tot het overbodig worden van menselijk werk. Aan het eind van zijn paper concludeert hij dat “veel middenveldbanen die in de toekomst zullen voortbestaan routinematige, technische vaardigheden zullen combineren met niet-routinematige vaardigheden. Bij die laatste vaardigheden zijn werknemers in het voordeel: interpersoonlijke interactie, flexibiliteit, aanpassingsvermogen en probleemoplossing.”

“In vrijwel elke mbo-opleiding spelen sociale vaardigheden een cruciale rol.”

“De brede middengroep van mbo’ers vormt het belangrijkste smeermiddel tussen al die verschillende groepen mensen.”

Hoe belangrijk die vaardigheden zijn ervoer ik zelf toen ik een paar weken rondliep op het ROCvA MBO College Zuid in verband met een reportage voor de Groene Amsterdammer. In vrijwel elke mbo-opleiding spelen sociale vaardigheden een cruciale rol. Of je nu als grimeur nerveuze acteurs opmaakt, als urban sportcoach freerunners motiveert, of als verkeersregelaar gehaaste automobilisten te woord staat; de omgang met mensen is in een steeds complexere samenleving als die van Amsterdam belangrijker dan ooit. De brede middengroep van mbo’ers vormt het belangrijkste smeermiddel tussen al die verschillende groepen mensen. In de huidige tijd van steeds verdergaande polarisering neemt het belang van die taak alleen maar toe.

Digitalisering en internationalisering leiden vaak, naast het teloorgaan van routinematige taken, juist óók tot een herwaardering van het menselijke aspect. Als de zorgrobot routinematige taken over kan nemen, heeft de ouderenverzorger wellicht meer tijd voor een praatje? Dunja Monker, docent en innovatiemanager Juridische Dienstverlening, vertelde mij hoe *legal tech*, de automatisering van juridische contracten met behulp van onder andere kunstmatige intelligentie, de wereld van de advocatuur aan het veranderen is. Denk aan de Amsterdamse Zuidas. “Daar lopen wel degelijk banen van theoretisch gevaar. Terwijl de omgang met mensen? Daar blijft volgens mij altijd behoefte aan.” En dat is nu

precies waar het mbo zo opvallend veel aandacht aan besteedt, veel meer dan het hbo en de universiteit. Wat dat betreft hebben theoretisch geschoolden nog een hoop te leren.

Het is dan ook hoog tijd dat we niet alleen de loodgieters de waardering geven die ze verdienen, maar ook de ouderenverzorgers, grimeurs, gemeentelijk loketmedewerkers, kappers, bakkers en al die andere mbo’er die de *bread and butter* van de samenleving vormen. Want alleen met een stevig middenveld is Amsterdam klaar voor de toekomst.

“Alleen met een stevig middenveld is Amsterdam klaar voor de toekomst.”

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘De toekomst van het MBO’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Creëer een talentenpaspoort dat laat zien wie jij als persoon bent. Op dat paspoort staan zowel competenties, als vaardigheden, als talenten vermeld.
- Geef leraren een woonplek in de stad. Op die manier ontstaat er in de stad meer ruimte voor mensen met essentiële beroepen en wordt er een duidelijk signaal afgegeven dat docenten in de stad cruciaal zijn.
- Maak een lerend onderwijssysteem dat zich blijft doorontwikkelen waarin docenten zelf projecten kunnen indienen voor projectweken.
- Stem het onderwijs af op de arbeidsmarkt en sluit het onderwijs aan op de tijdgeest. Vraag je ook af wat dat betekent voor de manier waarop leraren studenten begeleiden en lesgeven. De docent moet ook veranderen als de arbeidsmarkt verandert.
- Geef certificaten uit voor bepaalde vaardigheden en talenten. Dit betekent dat mbo’s stoppen met kaderen in traditionele beroepen en diploma’s.

BRIEF AAN DE NIEUWE WETHOUDER ECONOMISCHE ZAKEN

SANDER HEIJNE

Aan de nieuwe wethouder
Economische Zaken,

Ik weet nog niet wie u bent, maar ik wil u op deze plek van harte feliciteren met uw nieuwe functie. Ik weet niet of het geluk of wijsheid was, maar u had geen beter moment kunnen kiezen om uitgerekend deze portefeuille te aanvaarden. Want als er een moment is waarop een wethouder het verschil kan maken voor Amsterdam en de Amsterdammers, dan is het nu.

En dan bedoel ik niet alleen voor de komende vier jaar. We staan op een kruispunt in de geschiedenis van onze stad: worden we weer een stad voor alle bevolkingsgroepen? Zoals we dat in de tweede helft van de vorige eeuw waren? Of gaan we terug naar het model uit de zeventiende eeuw, toen er voornamelijk heel rijke en heel arme mensen in deze stad woonden?

Bij ongewijzigd beleid lijkt dit laatste namelijk onvermijdelijk. Het aantal miljonairs in Amsterdam is tussen 2015 en 2020 verdubbeld. Op dit moment is 4,4 procent van de huishoudens in deze stad miljonair. Naar verwachting zal dit percentage de komende jaren blijven stijgen. Net als het aantal inwoners met een hoog inkomen. Dat steeg sinds 2015 van 29 naar 35 procent.

So far so good.

Op hetzelfde moment zien we dat de armoede in de stad nog altijd groot is, al neemt ook deze iets af. Waar vijf jaar geleden nog iets meer dan de helft van de Amsterdammers een laag inkomen had, is dat inmiddels nog 47,5 procent. Al moeten we daar wel bij opmerken dat het voor de hand ligt dat arme mensen – die afhankelijk waren van de sociale huurwoningen die de afgelopen

jaren zijn verkocht – de stad hebben verlaten, om plaats te maken voor mensen met een hoog inkomen. Dit heeft meer onderzoek nodig.

Evident is daarentegen dat de middenklasse de stad massaal ontvlucht. Leraren. Politieagenten. Verpleegkundigen. U weet wel, die mensen met een cruciaal beroep, voor wie we vorig jaar nog zo uitbundig voor stonden te applaudisseren. We zien al langere tijd dat de voorzieningen voor deze mensen uit de stad verdwijnen.

Inmiddels zijn het ook de betaalbare woningen zelf die onderwerp zijn geworden van het verdienmodel van handige ondernemers en beleggers. Waar, het woord zegt het eigenlijk al, meer dan de helft van de bevolking tot de middenklasse behoort, is dat in Amsterdam nog maar 18 procent. En daarmee is Amsterdam hard op weg om een soort Manhattan te worden. Een plek waar mensen wel iedere ochtend

naar toe mogen komen om er te werken, maar waar na hun dienst geen plek voor hen is om te leven, slapen of hun kinderen groot te brengen.

Ik wil niet dat Amsterdam een soort Manhattan wordt. En ik denk dat u dat ook niet wil. Dan nu het goede nieuws: alle seinen staan op groen om deze trend te doorbreken.

Waar uw voorgangers zich decennia het hoofd hebben moeten breken over de vraag hoe we iedereen aan het werk krijgen, heeft u dat probleem eigenlijk niet. Dankzij de vergrijzing, en de economische groei van de afgelopen vijftig jaar, is het anno 2022 eerder de vraag hoe we aan voldoende arbeidskrachten komen om alle vacatures te vullen.

Dit is ongelooflijk goed nieuws. U hoeft namelijk niet langer iedere ondernemer met alle egaards te ontvangen. U kunt veel scherper kiezen

**“Ik wil niet dat Amsterdam
een soort Manhattan wordt.”**

“Inmiddels weten we dat het toerisme vooral baantjes tegen het minimumloon creëert”

tussen de ondernemers die de stad daadwerkelijk iets komen brengen — die zijn er legio — en de ondernemers die vooral iets komen halen.

Neem bijvoorbeeld het toerisme. Uw voorgangers dachten dat het een goed idee was om iedere vorm van toerisme te bevorderen. Want, goed voor de werkgelegenheid. Inmiddels weten we dat het toerisme vooral baantjes tegen het minimumloon creëert, terwijl grote delen van de binnenstad onleefbaar zijn geworden voor de gemiddelde Amsterdammer.

Of neem de Zuidas. De mensen die daar werken verdienen doorgaans bakken met geld. Maar tegelijk hebben we hier

een bedrijfstak gevestigd die zich heeft gespecialiseerd in belastingontwijking, oftewel het onttrekken van zoveel mogelijk waarde aan de gemeenschap. Is dit echt het type bedrijvigheid dat de stad beter maakt?

En natuurlijk zou u eens met een scherpe blik door onze winkelstraten en horecagebieden kunnen gaan. We zien een opmars van internationale ketens, die onze lokale middenstand de stad uit concurreren. De winsten die ze vervolgens hier genereren, vloeien evengoed weer weg naar het buitenland. Dus veel meer dan een paar laagbetaalde banen in de winkel levert deze bedrijvigheid de stad niet op.

Goed, ik zou hier nog uren door kunnen gaan, maar ik denk dat mijn punt nu wel duidelijk is. U bent wethouder in een ongelooflijk kapitaalkrachtige stad. U beschikt bovendien over meer potentiële banen dan werklozen. U bevindt zich daarmee in de unieke positie dat u het zich kunt permitteren om allereerst die bedrijven aan de stad te binden die het dagelijks leven van Amsterdammers daadwerkelijk verrijken. Die fatsoenlijke lonen betalen. En die breder betrokken zijn bij de ontwikkeling van de stad. Andersom heeft u de ruimte om ondernemingen die hier voor zichzelf of hun aandeelhouders zitten de deur te wijzen.

Stelt u zich eens voor hoe aangenaam het leven in deze stad voor alle inkomensgroepen in 2030 kan zijn, als u het aandurft om langs deze lijnen te selecteren welk type bedrijven deze eeuw de stad mogen maken? Ik wens u veel wijsheid en succes in uw nieuwe functie.

Met een hartelijke groet,

Sander Heijne

Ter aanvulling op deze column werden vanuit het programma ‘Waarde in de stad: Van welvaart voor bedrijven naar welzijn voor iedereen’ de volgende adviezen geformuleerd.

- Onderzoek wie rendement maakt op de stad en wie dat rendement toekomt. Zorg dat deze data beschikbaar komt.
- Maak de impact van positieve waarde die bijdraagt aan de stad zichtbaar, in plaats van alleen aandacht te geven aan negatieve impact.
- Creëer een monitor die de brede welvaart in kaart brengt, en niet alleen kijkt naar geld. Dit kan leiden tot meer samenwerking in plaats van meer concurrentiestrijd.
- Maak de stad gezonder en inclusiever door te investeren in sociale ondernemingen die ruimte bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Maak ‘commoning’ in de stad makkelijker en ondersteun het actief, met doelbewust beleid.
- Stop de ongelijke verdeling van vermogensopbouw, bijvoorbeeld in huizen, om te zorgen dat de stad voor iedereen blijft.

DIT IS NIET EEN AUTOSHOWROOM

EMMA VAN MEYEREN

Het was de tweede lockdown geloof ik, toen de straten uitgestorven waren en de horeca dicht was. Als je single bent kom je bij de sluiting van de horeca voor een praktisch probleem te staan: waar ga je op date? Ik had een meisje ontmoet op een app, zij woonde aan de Javastraat en ik aan het Bos en Lommerplein. We spraken af in het midden en brachten zelf cocktails mee naar een plek waar je zoiets nog net smaakvol kunt maken: de tentoonstellingsruimte W139.

W139 is mijn lievelingsplek in de binnenstad. Het is gratis, het personeel spreekt betrokken en liefdevol over de tentoonstellingen maar doet er nooit hoogdravend over. Onze cocktails hebben we natuurlijk netjes verborgen tot we veilig in het donkere hokje van een video-installatie zaten, maar zelfs als iemand in W139 het had gezien denk ik dat ze het hadden begrepen. W139 heeft een doe-het-zelfmentaliteit en deze date paste daar bij.

De groepstentoonstelling die wordt vertoond heeft de titel “It is very difficult to be an island of perfection in

a sea of misery, but please do not doubt our sincerity”. Het is inderdaad moeilijk om een eerste ontmoeting waardig, laat staan romantisch te maken onder deze miserabele omstandigheden. Maar hier zit ik dan, de liefde oprecht een kans te geven, in het hokje waar Serge Onnen’s *L’eau faux* wordt vertoont.

Wanneer het werk voor de vijfde keer begint wordt het allemaal toch een beetje ongemakkelijk en besluiten we de stad in te lopen. Tijdens deze vorm van lockdown, in de ijzige kou van oktober, wandelend door de binnenstad, ontkom je er niet aan dat je dan per ongeluk opeens aan het winkelen bent. En als stiekem drinken in een tentoonstellingsruimte al niet bepaald romantisch is, dan is winkelen dat al helemaal niet.

Terwijl we over het Rokin richting Muntplein lopen, komen we langs de showroom van een automerk met deelconcept. Volgens dit automerk lossen hun nieuwe auto’s het enorme

probleem van ongebruikte auto’s op parkeerplaatsen op. Om zoiets wereldverbeterends aan de man te brengen maakt het automerk gebruik van de moderne verkoopstrategie waarbij deze auto niet langer meer als auto verkocht wordt maar als *levensstijl*. De showroom op het Rokin noemen ze dan ook niet een showroom maar een club.

Het personeel neemt die vocabulaire heel serieus. Als ik in de showroom spreek over een showroom word ik snel verbeterd: dit is een club. Ik mag ook niet hardop zeggen dat de auto’s door Volvo gemaakt worden (is blijkbaar niet sexy).

Ik zucht, wat zou ik ervoor over hebben om nu met dit meisje in een echte *club* te staan, bij voorkeur die ene in Noord waar we alle twee graag blijken te komen. Bij gebrek aan beter maken we nog een rondje door de autoclub, die een soort collage van Amsterdamse subculturen is. Er worden boeken verkocht die geselecteerd zijn door de kunstboekwinkel San Serriffe. In de etalage staat een dichtbundel van de Amerikaanse DJ Juliana Huxtable. Verderop: sieraden van een bekende Amsterdamse sieradenmaakster die eerder doorhost was bij club Trouw. Alles in de winkel moet je het gevoel geven dat je hier niet te maken hebt met een automerk, maar met het talent en de allure van de culturele underground.

Als aanvulling op het essay kwamen uit het programma “Culturele kwaliteit voor de hele stad” de volgende knoppen:

- In een Nieuw Amsterdam is er meer cultuur in de wijken die echt met bewoners is opgezet middels bijvoorbeeld co-creatie projecten
- In een Nieuw Amsterdam wordt het verjaardagsjaar 2025 gevierd door het hele jaar vergunningsvrij te houden om zo meer cultuur op straat te stimuleren
- Een Nieuw Amsterdam is de hoofdstad voor heel Nederland, dus maak ook cultuur voor mensen buiten de stad.
- Een Nieuw Amsterdam blijft vrije ruimtes bewaken, want zonder ruimte verstikt cultuur.

Tussen de ringen en dichtbundels staat er dan opeens een soort kooi, en in die kooi staat de enorme SUV die je toegang geeft tot deze levensstijl. Het vreemdste hieraan, waarvan je zou denken dat het de combinatie van dichtbundels en SUV is, is nog niet eens genoemd: op het moment dat deze club open ging, was de auto nog niet in Nederland verkrijgbaar. Je kon je dus wel vast wentelen in het gevoel van de auto(club), maar er niet in rijden. Dit had een paar maanden vertraging opgelopen. Had vast iets te maken met covid.

AMSTERDAM VERDIENT DE KRACHT VAN BUURTPLATFORMS

MIKE BRANTJES

Het systeem kent voor elk probleem vaak maar één oplossing: meer systeem. En juist daar begint het probleem. Terwijl het ook echt anders kan: doe niet voor een gemeenschap wat een gemeenschap zelf kan, want daar wordt een gemeenschap sterker van. In dure termen heet dat ‘het subsidiariteitsbeginsel’. Het wordt keer op keer met de mond beleden en met de voeten vertrapt. Het is nu tijd om dat subsidiariteitsbeginsel vleugels te geven, en de buurt in haar kracht te zetten.

In iedere buurt is wel een (latent) netwerk van actieve bewoners die hun buurt willen verbeteren. Daar zit het begin van de oplossing. Zo’n netwerk – vanuit zelforganisatie ontstaan – levert maatwerk in een buurt vanuit probleemeigenaarschap en intrinsieke motivatie. Waar ambtenaren komen en gaan, biedt een bewonersorganisatie een collectief geheugen. Bewoners leven en werken van nature integraal, alles komt in de

leefwereld van de buurt bij elkaar: de woningcorporatie, de welzijnswerker, het overheidsingrijpen. Het ideale netwerk om integraliteit te borgen.

Toch wordt die zelforganisatie keer op keer tegengewerkt. Dat ligt niet aan individuele ambtenaren die zich zo goed voor de publieke zaak inzetten. We zijn bij Hart voor de K-Buurt uitgeput na drie organisatorische bijna-doodervaringen in vier jaar tijd. Een constante tegenwind vanuit de systeemwereld lijkt het, met vaak wat voelt als verdeel en heers tactieken door de lokale overheid. Terwijl we tegelijk door Movisie als voorbeeld van positieve burgerkracht worden aangehaald. Hoe komt dat toch en hoe kunnen we als stad dit beter doen?

Zoals Darwin zei: “Het is degene die zich het beste kan aanpassen [die overleeft].” Maar dit geldt niet voor de overheid -die is monopolist. Daarbij is er niet alleen een grote

afstand tussen systeemwereld en leefwereld, er is ook een enorme machtsongelijkheid tussen beiden -in o.a. middelen, uithoudingsvermogen en taalvaardigheid. De manier om enig tegenwicht te bieden tegen deze machtsongelijkheid is de collectivisering van bewoners op buurtniveau en borging van de rechten van zo’n samenwerkend buurtnetwerk.

Dit vraagt om een overheid die niet alleen leert om te gaan met ‘de individuele bewoner’ maar ook ‘de georganiseerde bewoners per buurt’. Dat gaat niet vanzelf -een monopolist met macht laat niet zomaar een ander aan tafel. Vandaar het pleidooi dat wij vorig jaar deden, voor het buurtplatformrecht: een nieuw buurtrecht, waarbij elke buurt het recht heeft op zelforganisatie, en dat die zelforganisatie erkend wordt in positie en budget. Zo kan enige balans teruggebracht worden in de machtsrelatie tussen bewoners en overheid.

Het rechtmatigheidsprincipe (wordt iedereen gelijk behandeld?) wordt te vaak misbruikt om collectivisering te ontcrachten. Verschillende partijen uit de wijk worden actief tegen elkaar opgezet of bang gemaakt om te verliezen wat ze wel ontvangen: ‘De verdoving van het BBQ budget’ noemen we dat. De echte grote zaken gaan de bewoners zo voorbij. Te vaak draait het rechtmatigheidsprincipe

erop uit dat uiteindelijk niemand iets ontvangt. Dat is zeker rechtmatig, alleen schiet niemand er iets mee op. Naast rechtmatigheid willen bewoners immers ook resultaat zien: waar voor hun belastinggeld. Doeltreffendheid (maakt het impact?) heet dat. De ombudsman timmert al jaren aan de weg voor een overheid die niet alleen focust op rechtmatigheid (is het proces goed doorlopen?) maar ook op doeltreffendheid (wat is het resultaat?).

Dat gaat niet vanzelf. Om dit te veranderen zul je diep in het algoritme

“Het systeem kent voor elk probleem vaak maar één oplossing: meer systeem.”

van de overheid moeten duiken. De beoordelingssystematiek van ambtenaren bijvoorbeeld. Als je gedrag en cultuur wilt veranderen, neem dan in de beoordelingen van ambtenaren mee of en hoe bewoners zich bediend hebben gevoeld. Klanttevredenheid. Het bedrijfsleven doet het al jaren. Een andere manier om meer doeltreffendheid te verkrijgen is durven outsourcen naar het maatschappelijk initiatief. Doe dat dan zonder te eisen dat die zich als mini-overheid moeten gaan gedragen, en schrijf hen niet processen voor, maar reken ze af op het resultaat.

De gemeente probeert vanuit haar verschillende kokers (afdelingen) integraal te werken door allerlei kokers onderling te verbinden. Voor je het weet komt er weer een coördinator bij. De cost of complexity stijgt de pan uit. Elk van die kokers wil ook graag bewonersgestuurd werken, en brengt top down een sociale infrastructuur de wijk in, waar bewoners aan mee mogen doen. Adviesraden, klankbordgroepen en voor je het weet zelfs een tekentafel idee als de Verenigde Straten van Amsterdam. Goed bedoeld, maar absoluut niet doen. Op het eerste gezicht lijkt zoiets altijd prachtig, het tweede orde effect van zoiets is dat de al aanwezige sociale infrastructuur wordt ontkracht: het zogenaamde 'Kuifje in Afrika' effect. Bewoners met verbeter- en zelforganisatie-energie worden er helemaal gek van.

En erger, het vreet zoveel energie van bewoners, dat ze nauwelijks meer toekomen aan waar de echte oplossing zit: zelforganisatie op buurtniveau. Waar vervolgens die gemeentelijke kokers en andere organisaties in gaan participeren. Zo draai je het plaatje om.

Het plaatje kan en moet radicaal om. Als bewoners zichzelf organiseren, en al die kokers daarin gaan participeren, en daarmee de zelforganisatie vervolgens weer versterken, dan ontstaat een vliegwiél. Daarom geen participatietrajecten meer waar externen steeds eenmalig proberen bewoners 'te betrekken', maar het model van 'inclusieve opbouw participatie' toepassen waar elk participatietraject de zelforganisatie versterkt.

Ook is een betere balans nodig tussen meebeslisdemocratie en maatschappelijke doe-democratie. In de wereld van democratisering heeft de beslisdemocratie vaak de overhand, want meebeslissen is wat het systeem begrijpt. Die doe-democratie, dat mensen uit zichzelf en uit liefde, een tuintje gaan aanleggen, is ongrijpbaar, niet stuurbaar. Liefde voor mens, buurt en stad is wat veel bewoners drijft om eigenaarschap te nemen. Het systeem kan alleen niet omgaan met liefde. Liefde past niet in het systeem. Daarmee is de doe-democratie te vaak het ondergeschoven kindje en zijn de systeembouwers te

vaak aan zet in democratiseringsland. Die bouwen vooral meebeslissystemen. Je kunt beslissingen nemen tot je een ons weegt, het is echter in de uitvoering dat het verschil gemaakt wordt en verandering tot stand komt.

Die gemeente, dat zijn we uiteindelijk zelf. De overheid is de samenballing van wat we er met zijn allen van maken. Dat vraagt om borging en checks and balances. Het politieke bestuur bepaalt het beleid, het ambtelijk apparaat voert het beleid uit. De realiteit van de wijk is dat in de uitvoering van dat beleid heel veel macht zit en dat die macht nauwelijks gecontroleerd wordt. Als het mis gaat wordt het politiek bestuur ter verantwoording geroepen, hun kop gaat eraf, door de gekozen vertegenwoordigers, en wint het uitvoeringsapparaat aan relatieve macht. Het politiek bestuur heeft, uiteraard ter voorkomen van vriendjespolitiek, geen directe macht over het ambtelijk apparaat. Ook daarom is het zo belangrijk dat er vanuit de leefwereld, de realiteit van alledag, toch een tegenmacht in kracht gezet wordt. De overheid, de maatschappij en de mensen in de buurt, hebben die luis in de pels vanuit de werkvloer van de wijk echt nodig.

Ik wens 2030 een Amsterdam toe waar het subsidiariteitsbeginsel overal is doorgevoerd, en zelforganisatie per buurt wordt aangemoedigd, in plaats van uitgeput. Een visie met

in elke buurt een buurtplatform. Ze geven de gemeenschap een stem, en een structuur om samen activiteiten te ondernemen en fungeren als netwerkorganisatie van buurtbewoners en -organisaties die willen samenwerken ter verbetering van mens, buurt en stad.

“Je kunt beslissingen nemen tot je een ons weegt, het is echter in de uitvoering dat het verschil gemaakt wordt en verandering tot stand komt.”

DE NIEUWE BESTUURSCULTUUR: MINDER SLECHT IS NIET MEER GOED GENOEG

ONNO DWARS

2022 wordt het jaar voor de bouw- en vastgoedsector. Na de ‘mislukte’ klimaatop COP26 in Glasgow, wordt 2022 het jaar waarin we ons beseffen dat we bijna alles vernietigd hebben dat ons lief is. Dat we de conclusie trekken dat de CO² doelen van 2050, met ons huidig consumerend gedrag, in 2028 al onmogelijk zijn geworden. Dit omdat we dan al het ‘beschikbare’ CO² budget hebben uitgestoten. Een stille ramp, is niet meer stil. Natuurrampen beheersen nu al ons dagelijks nieuws. En inmiddels is het ook al geen taboe meer om de discussie aan te gaan of Nederland vroeg of laat (deels) onder water loopt. De bokaal ‘wereldkampioen met het grootste

biodiversiteit verlies’ is gewonnen door Nederland. En deze beker staat te ‘pronken’ naast de prijs van Europees kampioen ‘afwachten’. Wij zijn het sukkeltje van de klas, als het gaat om de CO² reductie binnen Europa. En ja, dit alles is cynisch. Zeker als je weet dat Nederland, als een van de eerste landen, onder het veranderende NAP zal verdwijnen. Misschien ben ik er juist daarom van overtuigd dat 2022 de boeken in zal gaan als het jaar dat we afscheid namen van het ‘minder slecht doen’ als norm! Het wordt het jaar dat regenereren de nieuwe standaard wordt, in alles wat wij gaan doen. Juist. Goed doen, dat wordt onze nieuwe bestuurscultuur.

Verharding vormt de bakplaat van de opwarming

Een nieuwe bestuurscultuur is dus noodzakelijk. Dit wordt een cultuur, waarin we ons niet meer kunnen verschuilen achter besluiteloosheid en onwetendheid. Want zeg nou zelf: alles ligt toch al op straat? Iedereen is medeplichtig aan de staat waarin ons land zich momenteel verkeert. Of je nu in de politiek zit, een ondernemer bent, een medewerker of gewoon inwoner bent. Iedere inwoner van Nederland is hiervoor verantwoordelijk. Wij dragen allemaal bij aan de CO² uitstoot, aan de smeltende ijskappen, de opwarming van de aarde en het uitroeien van planten- en diersoorten. Ok, ik zal eerlijk zijn. De een wat meer dan de andere. Maar in mijn optiek is verschuilen niet mogelijk meer in de nieuwe bestuurscultuur. En dat is mooi. Want daarmee vormt iedereen direct of indirect, een schakel in de oplossing naar beter

handelen. Zeker als je bedenkt dat alle gebouwen milieudelicten zijn, tuinen crematoria voor de natuur en alle toegepaste verharding symbool staat voor de bakplaat van ons klimaat. Juist, dan weten we ook wat ons te doen staat. Het roer moet radicaal om.

Ook nieuw elan in de bouw- en vastgoedsector

Ik ben van mening dat de gebouwde omgeving het theater is waarin het klimaat zich ontwikkelt. Wij kunnen dit theater als sector veranderen. Met alles dat wij als bouw- en vastgoedsector doen, is het mogelijk om te werken aan herstel van het klimaat en biodiversiteit, met de mensheid als grote winnaar. De natuur is ongekend krachtig. We moeten de natuur weer voor ons laten werken, in plaats dat wij tegen de natuur werken. Laten we CO² afvangen, een overvloed van hernieuwbare energie produceren, de biodiversiteit herstellen en de mens weer één laten worden met de natuur.

“Natuurrampen beheersen nu al ons dagelijks nieuws.”

En hiervoor zijn legio oplossingen. Denk aan de veeteeltsector. Door deze af te bouwen, creëren we letter en figuurlijk ruimte voor gewassen die CO² afvangen. Daarmee kan de landbouwsector hofleverancier worden van de bouwsector, om zo de gebouwen van de toekomst als CO² depots te laten fungeren. Of door simpelweg te eisen dat gebouwen energiepositief moeten zijn. Wij hebben immers als keten al meermaals laten zien dat dit nu al kan. Of door natuurinclusief bouwen bij wet op te leggen. Hierdoor zullen de voorliggende bouwopgaven het natuurherstel bevorderen en worden wijken natuurparken en gebouwen ecoducten. Dat moet de nieuwe bestuurscultuur worden! En in de tussentijd moet de bouw- en vastgoedsector niet wachten op de overheid, maar doen wat nu al kan.

En nee, dit is geen *wishful thinking*. Ik ben van mening dat dit een kwestie is van volhardendheid. Van bittere noodzaak en de plicht die rust op een land, met een volk dat merendeel onder NAP leeft. Het is aan de Metropoolregio Amsterdam, als voorbeeldregio, het verschil te maken en de lat te verleggen. Juist op deze plek, waar de waarde van vastgoed ongekend hoog is, is er ruimte om het verschil te maken. Steden in de metropool moeten daarom denken vanuit integrale maatschappelijke kosten-baten analyses. Want er wordt momenteel nog te veel gestuurd op financiën als waardemonitor. Gek. Juist hetgeen de gebouwde omgeving betekent voor de maatschappij, creëert waarde of voorkomt afschuiven van kosten. Neem bijvoorbeeld gebouwen die klimaatadaptief zijn. Dit voorkomt

verzwaring van riolen en hittestress. Dit heeft ook waarde. En in mijn ogen is deze waarde groter dan de financiële waardemonitor. Ik ben dan ook van mening dat het stapelen van ambities zal leiden tot nieuwe waardeketens. Met als doel te bouwen voor de natuur, waardoor wij als mens ook nog eens gelukkiger worden. Dat is toch de mooiste waarde? Gelukkig zijn.

Liefde als leidend principe

Het is een gegeven. Als je meer in de natuur bent heb je minder of geen antidepressiva meer nodig, zo kopten de kranten onlangs. Mijn essentie van die nieuwe bestuurscultuur is dan ook dat ‘goed doen’ alleen maar winnaars kent. Maar daarin moeten we nog een stap verder gaan. Vanuit de gedachte dat mensen die samenwonen minder energie per persoon gebruiken, minder druk creëren op de consumptieve markt, lagere zorgkosten hebben én bovenal gelukkiger zijn dan alleenstaanden, dan weet ik het wel... Wij moeten voor de natuur de liefde centraal stellen, in alles wat we doen. Kortom, de liefde als leidend principe voor een duurzame samenleving! Dus ik roep 2022 uit tot het jaar van de liefde. Met een beetje meer van Cupido voor de bestuurders in Nederland in die lang beloofde nieuwe bestuurscultuur.

“En in de tussentijd moet de bouw- en vastgoedsector niet wachten op de overheid, maar doen wat nu al kan.”

DE TOEKOMST VAN CULTUUR

ERNESTINE COMVALIUS

Als voormalig directeur van het Bijlmer Parktheater en als voorvechter voor gelijke kansen en talentontwikkeling in de zwarte gemeenschap, kijk ik op een specifieke manier naar de ontwikkelingen van de komende acht jaar in de culturele sector met betrekking tot diversiteit en inclusie in Amsterdam.

Mijn eerste reactie is het opwerpen van vele vragen. Kun je met corona en omikron en alle varianten acht jaar vooruit kijken? Zitten we niet in een periode waarin wij als mensheid terug moeten kijken om opnieuw te beginnen? Opnieuw beginnen en ontwerpen door in de achteruitkijkspiegel te kijken, om te onderkennen waar de wortels

zijn van de hedendaagse problemen die voortwoekeren, in plaats van voort te denderen? Hoe willen wij als mensheid evolueren? Is dat niet de centrale vraag? Ik geef een voorbeeld: wij kunnen het koloniale verleden niet uitwissen, maar we kunnen de gevolgen ervan onderkennen, aanpakken en de reproductie hiervan stopzetten. Wat denk je van de manier waarop wij de aarde hebben mishandeld? Vooruitkijken heeft pas zin als wij bereid zijn om gewoontes, tradities, routines, structuren, kromme historische verhalen en scheefgegroeide verhoudingen los te laten. Wat hebben wij over voor het helen van Moeder Aarde? Zelfreflectie is mijn motto voor de komende acht jaar.

De komende periode vraagt om introspectie, waarachtige gesprekken, lef en het breken met de illusie dat we allemaal voor ons eigen hachje moeten opkomen zonder ons om de ander te bekommeren. Ik geef als voorbeeld het feit dat vreedzame anti-Zwarte Piet demonstranten met eieren worden bekogeld. Zij zijn een van de achteruitkijkspiegels die herinneren aan een verleden dat geen voortgang verdient. De komende tijd is wat mij betreft de opdracht om bij deze gelegenheden de oorverdovende stilte te verbreken.

Dit jaar werd Alida Dors de nieuwe artistiek directeur van Theater Rotterdam. De eerste zwarte vrouw die zo'n grote culturele organisatie met een lange geschiedenis mag leiden en omvormen. Het gesprek was verfrissend en haar benadering sluit aan bij wat ik voor ogen heb voor de komende acht jaar. Dors

hanteert het principe "Ik ben, door jou". Dat voert zij door in haar interne beleid, maar ook in haar benadering van de omgeving. Deze manier van denken staat haaks op het westerse individuele en verzuilde denken, maar gaat op zoek naar hoe alles en iedereen met elkaar verbonden is. "Mijn Saramaccaanse achtergrond, gecombineerd met mijn hiphopvorming, bepalen mijn manier van denken. Het teamdenken, vanuit een crew, de ander zien en beseffen dat je samen de volgende stap zet en dat je kunt zijn, door de ander."

"Denk je niet vanuit competitie en concurrentie. Wat is de rol van de battles in de hiphop?" vraag ik haar.

"Als crew wil je winnen, de beste zijn, maar niet agressief, niet ten koste van de ander. Je kunt het zien als dat we sparringpartners zijn die elkaar uitdagen om het beste uit jezelf te halen."

"Deze manier van denken staat haaks op het westerse individuele en verzuilde denken"

“Zitten we niet in een periode waarin wij als mensheid terug moeten kijken om opnieuw te beginnen?”

“Klopt het dat je ook een maatschappelijke rol wilt vervullen met je kunstinstelling?”

“Wij willen als cultuurhuis de diversiteit van de stad weerspiegelen in programmering, producties en personeel. De rijkdom van de stad levert ons zoveel materiaal wat wij met onze makers vanuit de kunsten kunnen bevragen en vormgeven. Wij hebben ook oog voor de historische context vanuit het Each One Teach One principe. Wij onderzoeken op wiens schouders wij staan.”

“Wat heb je nodig van de overheid om je waardevolle werk te kunnen doen?” wil ik weten van Alida.

“Aan de overheid vragen wij om de op prestatiegerichtte focus los te laten. De ervaring leert ons dat dit op prestatiegerichtte beleid ons afhoudt van intrinsiek artistiek onderzoek, verdieping en innovatie.”

De komende acht jaar kan de kunstensector Alida's filosofie omarmen en zich niet tegen elkaar laten uitspelen, maar met elkaar kijken naar de kwaliteiten, behoeften en mogelijkheden om elkaar te versterken en uit te dagen. Ik hoop dat de kunstensector gaat beseffen dat de toekomst afhankelijk is van de mate waarin wij onze rol vervullen in de versterking van de collectieve menselijke waarden en de redding van onze planeet. Eerdergenoemde thema's als diversiteit en inclusie, gelijkwaardigheid, gelijke kansen en talentontwikkeling van de zwarte gemeenschap zijn fundamentele kwesties, gestoeld op onze democratische visie op mensenrechten en menselijke waarden. De komende acht jaar kunnen wij hieraan werken vanuit onze collectieve verantwoordelijkheid.

“De ervaring leert ons dat dit op prestatiegerichtte beleid ons afhoudt van intrinsiek artistiek onderzoek, verdieping en innovatie.”

DE NOODZAAK VOOR STRUCTURELE VERANDERING

SORAB ROUSTAYAR

Onze stad, Amsterdam, is gebouwd op kolonialisme. Dat zien we terug in gebouwen, straatnamen en beelden. Je zou denken dat deze beelden ons er elke dag aan herinneren om het anders te doen, maar het tegendeel is waar. De stad, de overheid en het systeem bouwen voort op het kolonialisme, imperialisme en kapitalisme; op verdeel en heers praktijken en daarmee polarisatie van de samenleving, waarbij verschillende groepen in de samenleving gemarginaliseerd worden.

We leven in een wereld waarbij er continu sprake is van “Wij versus Zij”, verdeel en heers tactieken die systematisch door politici en media gebruikt worden om verschillende groepen in de samenleving uit elkaar te

drijven. En dat gaat met succes. Echter is dit fenomeen niet nieuw, maar worden deze tactieken al eeuwenlang ingezet om solidariteit en bewegingen te breken, waardoor de status quo overeind kan blijven staan. Hierdoor is er een bikkelharte samenleving gecreëerd, waarvan verschillende groepen de nadelen ondervinden.

Een van de grootste problemen in onze samenleving zijn uitsluitingsmechanismen op basis van etniciteit, gender, religie, seksualiteit, nationaliteit, klasse en beperking. Je zou kunnen zeggen dat er continu sprake is van overtreding van de grondbeginselen van onze wetgeving op verschillende sociaal-maatschappelijke domeinen in

de samenleving. Denk hierbij aan onderwijs, arbeidsmarkt, woningmarkt, de overheid en ons dagelijks leven: van macroagressie tot microagressie.

Wat hieraan ten grondslag ligt, is natuurlijk racisme, islamofobie en xenofobie, uitwerkingen van het kolonialisme die van jongs af aan met de paplepel ingegoten worden. Denk bijvoorbeeld aan Zwarte Piet of de ‘Gouden Eeuw’-mythes, waarbij schurken continue verheerlijkt worden. Er zijn talrijke voorbeelden van hoe racistisch het systeem is, denk aan etnisch profileren van politie en de marechaussee. De rechtszaak die organisatie Control Alt Delete tegen de marechaussee had aangespannen stelde de marechaussee in het gelijk, terwijl de uitspraak in strijd is met de grondbeginselen van onze grondwet. Dit laat zien in wat voor een ziek systeem we leven, waarbij mensen van kleur op structurele wijze ongelijk worden behandeld.

Deze ongelijkheid werd groter en met name zichtbaarder door de komst van COVID-19. Want zij die in de meest kwetsbare posities van de samenleving verkeren, werden het hardst getroffen. Dit is niet alleen een Nederlands, maar een mondiaal probleem. Het klasseverschil is groter geworden: de

rijksten zijn rijker geworden en de armen armer. Hierdoor zien we een toename van armoede en het aantal mensen dat dakloos is geraakt. Dit is ook het gevolg van de afbraak van de sociale verzorgingsstaat, vervangen door het neoliberalisme, waarbij grote bedrijven bediend worden door overheden, terwijl de gewone burger uitgekleeft wordt.

“Een van de grootste problemen in onze samenleving zijn uitsluitingsmechanismen op basis van etniciteit, gender, religie, seksualiteit, nationaliteit, klasse en beperking.”

“De wereld ziet er niet zo rooskleurig uit, vooral voor mensen in kwetsbare posities en mensen die al eeuwenlang gemarginaliseerd worden.”

De wereld ziet er niet zo rooskleurig uit, vooral voor mensen in kwetsbare posities en mensen die al eeuwenlang gemarginaliseerd worden. Deze tendens is sterk toegenomen in de afgelopen twintig jaar, door de enorme groei van extreemrechts en opkomst van fascisme in ons land en onze stad. Wie had in 2018 kunnen bedenken dat fascistische partijen met drie zetels de gemeenteraad van Amsterdam zouden toetreden? Het probleem is niet alleen de macht en het aantal zetels voor fascistische partijen, maar de normalisering van racisme en fascistische ideologieën. Waardoor we aanslagen zien op moskeeën en synagogen en bekladderingen van joodse begraafplaatsen. En we zien

hakenkruizen terugkeren, alsof ze nooit zijn weggeweest. Wat hebben we dan werkelijk geleerd van de Tweede Wereldoorlog? Waarom herdenken we het, als we onder toeziend oog alles toelaten?

Het antwoord op die vraag is niet simpel, maar het is nooit te laat voor een keerpunt. De samenleving bevindt zich op een kantelpunt, het kan de verkeerde kant op gaan of we keren het tij, zoals de Black Lives Matter protesten in de zomer van 2020 lieten zien. Miljoenen mensen zijn de straat op gegaan om te protesteren tegen etnische profilering, racisme en politiegeweld. In Nederland hebben we ruim 60.000 mensen op de been

gekregen. Daarnaast zien we een grote opmars in de klimaatbeweging en emancipatoire bewegingen, waarin mensen van kleur, queer en trans mensen het front vormen.

Daarnaast is het belangrijk dat er solidariteit is tussen de bewegingen en met de mensen uit het Globale Zuiden, waarin we samen strijden voor een gelijkwaardigere en rechtvaardigere wereld. Die nieuwe wereld is geen utopie, maar noodzakelijk en steeds urgenter, aangezien het miljoenen

mensen raakt en ontheemt. Het is ieders plicht om zich dagelijks uit te spreken tegen onrecht en uitsluiting en zich daarmee dus solidair te verklaren met mensen van kleur, zwarte gemeenschappen, LHBTQI+ personen, sekswerkers, mensen met beperking, vluchtelingen, moslims en joden. En zo samen te strijden voor een gelijkwaardige wereld. We strijden voor een wereld waarin ieder mens zichzelf in vrijheid kan ontplooien en anderen kan inspireren.

“Die nieuwe wereld is geen utopie, maar noodzakelijk en steeds urgenter, aangezien het miljoenen mensen raakt en ontheemt.”

CIRCULAIRE ECONOMIE*: NIET SCHATTIG MAAR BROODNODIG!

KEES NOORMAN

Er wordt veel gepraat over de circulaire economie, maar wat zien we er van terug? In Amsterdam zijn er behoorlijk wat initiatieven. Sterker nog, de stad heeft de ambitie om in 2050 volledig circulair te zijn. Zo zien we bijvoorbeeld projecten waarbij lokale meststof wordt gemaakt van urine, oude bedrijfskleding wordt omgezet in schoeisel en hoe laptops worden opgeknapt zodat iedereen in de stad verbonden is.

Industriële circulariteit maakt het verschil

De echte impact wordt echter op industrieel niveau gemaakt, waar initiatieven schaalbaar worden

ontwikkeld. Denk aan grote hoeveelheden etensresten die worden omgezet in brandstof of recycling van oude banden naar staal, rubber en textiel. Momenteel ontbreekt het in de plannen rond de circulaire economie nog aan deze industriële circulariteit.

Het Amsterdamse ondernemersnetwerk ORAM zet zich samen met Port of Amsterdam in om bedrijven een netwerk te bieden in de circulaire industrie. De pioniers op het gebied van de circulaire industrie krijgen zo een platform, en kunnen zo ook weer andere bedrijven inspireren. En kunnen natuurlijk op hun beurt ook weer de volgende stap zetten.

Hoe kunnen overheid en gemeente schaalbare initiatieven stimuleren?

Hoewel de eerste stappen worden gezet, valt er ook nog ontzettend veel te winnen. Daarvoor is het belangrijk dat ondernemers de ruimte krijgen om te experimenteren. Zij willen wel, maar ervaren toch ook beperkingen. Want voor circulaire industriële initiatieven zijn vergunningen nodig, infrastructuur en (milieu)ruimte, en natuurlijk geld. Het circulaire netwerk richt zich daarom op een aantal speerpunten:

1. Vergunningen en subsidieaanvragen

De circulaire economie is niet per definitie schoon, geur- of geluidloos. Ook circulaire bedrijven komen terecht in de molen van vergunningen en regelgeving. De vergunningstrajecten kunnen soms wel jaren in beslag nemen, waardoor een industrieel initiatief momentum verliest en de ondernemer zijn investering ziet vervliegen. Technologieën volgen elkaar in rap tempo op. Het kan zomaar zijn dat een initiatief tijdens de vergunningaanvraag kiest voor een nieuw verwerkingsproces, waardoor een vergunningsaanvraag opnieuw ingediend moet worden. We hebben zelfs gezien dat innovatieve bedrijven verhuizen, omdat vergunningstrajecten te lang duren. Om de ontwikkeling van de circulaire industrie te bevorderen zou de doorlooptijd van de nodige

vergunningen moeten worden verkort. Ook op gebied van subsidies zijn regelingen en aanvragen somsodeloos ingewikkeld.

2. Ruimte en regelgeving

Schaalbare initiatieven kennen een andere uitdaging: ruimte. Amsterdam is behoorlijk vol en dat betekent dat een initiatief niet altijd de ruimte krijgt die het nodig heeft. Ook in milieuruimte en risicoruimte, bijvoorbeeld voor geluid, zal de overheid en gemeente moeten investeren. Circulaire bedrijven kunnen door innovatieve processen afwijken van de gestelde normen. Op dat moment moet het belang van de uitkomst, het proces of restproduct dat wordt vervangen en de overschreden norm, tegen elkaar worden afgewogen. Willen we progressie maken richting het doel van een circulaire economie, dan zal regelgeving ook daarop afgesteld moeten worden.

3. Lef

Het laatste speerpunt is een flink portie lef. Niet aan de kant van de ondernemers, want uit onze achterban zien we dat er al voldoende lef aanwezig is, maar aan de kant van de overheid. Er wordt veel gepraat over circulaire economie, maar het zijn de ondernemers die het verschil moeten gaan maken. De overheid en de gemeente moeten daarom industriële ondernemers faciliteren, niet alleen in regelgeving, maar ook als partner. Veel initiatieven kunnen ten behoeve van de

“De echte impact wordt echter op industrieel niveau gemaakt, waar initiatieven schaalbaar worden ontwikkeld.”

overheid opereren. Het zou de overheid dan ook sieren om als *launching customer* samen te werken met deze bedrijven. Met deze samenwerking kunnen circulaire producten en processen beter en sneller worden ingericht.

Samen met bedrijven

Om tot een 100 procent circulaire economie te komen is het vestigingsklimaat van essentieel belang. ORAM vindt het belangrijk dat schaalbare initiatieven worden gestimuleerd en ondersteund op het gebied van vergunningen, ruimte

en regelgeving. Daarom zetten wij ons dagelijks – al meer dan honderd jaar – in om met ondernemers en overheidsinstanties in gesprek te gaan. Voor meer dan zeshonderd bedrijven zijn wij rondom verschillende thema's kennispartner en belangenbehartiger.

**Circulaire economie; “een economisch systeem van gesloten kringlopen waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen, hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt en systeemdenken centraal staat”.*

“We hebben zelfs gezien dat innovatieve bedrijven verhuizen, omdat vergunningstrajecten te lang duren.”

Te veel Amsterdammers hebben moeite om hun energierekening te betalen. Tegelijkertijd moeten we investeren in duurzaam wonen en ons voorbereiden op een toekomst zonder aardgas. De stap die voor allebei kan helpen, is isoleren. Amsterdam sluit daarom aan op het nieuwe Nationaal Isolatieprogramma met een focus op sociale huurwoningen.

- De stad start met het aanpakken van alle woningen met F en G labels.
- Betaalbaarheid en effectiviteit gaat vóór 100% aardgasvrij.
- Amsterdam faciliteert –samen met andere steden– een gesprek met de gehele keten van producenten van isolatiemateriaal tot installateurs en woningcorporaties om knelpunten te identificeren en oplossingen te vinden.
- Er komt veel aandacht voor de sociale kant; met hulp bij het goed gebruiken van de verwarming en oog voor verschillen in hoe mensen willen wonen.
- We gaan sneller mensen opleiden dit werk kunnen uitvoeren, soms door omscholing of slimmer werken, en maken de sector aantrekkelijker en inclusiever.
- We zorgen dat de nu opgeleide mensen ook later werkzaam kunnen blijven binnen de energietransitie

OP WEG NAAR EEN NIEUW AMSTERDAM

De dromen, ideeën en inzichten uit het Nieuw Amsterdam Manifest 2022 - 2030 zijn bijeengebracht door Pakhuis de Zwijger om te laten zien wat wij vandaag al kunnen doen voor de betere stad van morgen. Dit manifest is ambitieus, niet politiek, gevoed door onderzoek, kennis en ervaringen uit de haarvaten van onze stad en opgeschreven door Amsterdammers uit onze brede omgeving.

Directe aanleiding voor het schrijven van dit stuk zijn de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022. We hebben deze perspectieven samengebracht met de hoop alle nieuwe

Raadsleden te inspireren en motiveren voor hun belangrijke rol in de komende jaren. Dit manifest zal een centrale rol spelen in onze verkiezingsprogramma's en wij gaan de kandidaat-raadsleden bevragen op hun plannen en ambities voor het Amsterdam van morgen.

Maar het manifest kijkt bewust verder dan de komende bestuursperiode. Omdat de stad en de keuzes die wij samen moeten maken ook verder gaan dan vier jaar. Wij voeden met dit manifest het gesprek in de stad én onze programmering voor de langere tijd. Op weg naar een Amsterdam van, voor, en door iedereen.

PAKHUIS DE ZWIJGER

Stichting Pakhuis de Zwijger | Piet Heinkade 181K | 1019HC Amsterdam
www.dezwijger.nl | info@dezwijger.nl | +31 20 6 246 380

N^xW!

PAKHUIS DE ZWIJGER